

● HAAPSALU LISAEELARVE

Reservi kulu küttis kirgi

Reedel Haapsalu volikogu vastu võetud teises lisa-eelarves tekitas volinikes küsimusi tavatult suur reservfondi kasutamine ja selle miinimumini kulutamine.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Üle aastate tehti lisa-eelarve kahe lugemise vahel kaheksa muudatustetpanekut, mis kõik palusid reservfondi kuluread taastada ja panna tehtud kulutused õigele eelarve reale.

„Linnavalitsuse seisukoht oli neid mitte toetada,” ütles Haapsalu finantsjuht Martin Schwindt. Ta põhjendas, et reservfondi kasutamise õigus on antud linnavalitsusele ja seda kontrollib revisjonikomisjon. „Linnavalitsus ei näinud, et on rikutud seda korda.”

Valed kulutused

Revisjonikomisjoni hinnang volikogus küll kõlas, kuid eraldi koosolekut nad lisa-eelarvega ei olnud kokku kutsunud. „JOKK,” ütles revisjonikomisjoni esimees Toomas Vallimäe (EKRE).

Volikogu jättis kõik muudatustetpanekud vastu võtmata. Osa ettepanekuid oli ka esitatud ebakorrektselt ning hääletamisele ei läinudki. 12 poolt ja 6 vastu-häälega võeti lisa-eelarve vastu.

Esimesel lugemisel tekitaski küsimusi just reservfondi kasutamine, kust võeti raha kulutusteks, mida võinuks teha eelarvest. „Kas ainult mul on selline mulje, et meie ees on dokument, kus on kirjas rida objekte, mille jaoks kulutused on tehtud ja nüüd tulakse meie ette ja öeldakse: kirjutage alla. Teile endale ei tundu see veidi kummaline?” küsis volikogu liige Lauri Luik (Reformierakond).

Kõik sõna võtnud volinikud tunnistasid, et tegu on küll vajalike kulutustega, kuid need pole sellised, mis peaksid olema tehtud reservfondist. Need tulnuks planeerida eelarvesse.

JUHAN HEPNER

Haapsalu volikogu põtkis küll, aga lubas linnavalitsusel reservfondi miinimumini kulutada.

Lisa-eelarve järgi on tänavu tehtud väljamakseid enam kui 32 000 euro eest: turundatud Haapsalu kuuordid juubelit, parandatud kuursaali uksi, ehitatud tantsuplatse, parandatud teid jm.

Schwindt ütles, et Haapsalu finantsjuhtimise korra järgi võib reservfond olla 0,4–1 protsent põhitegevuse kulu. Schwindt sõnul on see praegu 0,4 protsenti ehk lubatud miinimum.

Reedel aga otsustas Haapsalu linnavalitsus reservfondi veelgi kulutada ja anda MTÜ-le Läänemaa Represseeritute Ühendus 500 eurot Puises suurpõgenemise aastapäeva korraldamiseks.

Lisa-eelarve kaasettekandjalt, eelarve- ja rahanduskomisjoni esimehelt Mati Hundilt uuris Luik, et kui reservfond on mõeldud ootamatuteks olukordadeks ja näiteks katastroofi puhul kasutamiseks, siis kas komisjonil ei tekkinud küsimust, et kulutused on tehtud valelt realt?

„Ei tekkinud,” ütles Hunt.

„Miks ei tekkinud?” jätkas Luik. „Ei ole valesti käitunud,” vastas Hunt.

Miinimumini viidud

Volinik Mari-Liis Olenko (Isamaa saadikuterühm) uuris, miks suve alguses tekkis ootamatuid olukordi palju. „Lihtsalt elu on niimoodi läinud,” vastas Hunt.

Seepeale sekkus Haapsalu linnapea Urmas Sukles. „Küsi neid küsimusi linnavalitsusest. Oleme reservfondi heaperemehelikt kasutanud. Meie poole lihtsalt pöördui ja tundus, et ei kannata oodata järgmise aastani.”

Seepeale uuris volinik Virge Tiik (Isamaa saadikuterühm), kuidas on teist aastat toimunud eteniduse „Üks helevaige tuvi” toetamine hädavajalik kulu. „See on üks Haapsalu edulugu,” vastas Sukles. „Oli hädavajalik.”

Kui Tiik hakkas küsima Panga tantsuplatsti kohta, hakkas Sukles Panga külast pärit volinikku süüdistama selles, et see ise lin-

navalitsuse poole ei pöördunud. „Seda küsimust sinu käest kuulda on imelik,” ütles Sukles. „Oleksid pidanud selle ise meile tooma, aga sa ei teinud seda.”

Samuti tekitas küsimusi Puise tee remondiks reservraha kulutamine. Suklese sõnul tuli linnateede vahel asuvat eratee juppi juriidilise korrektsuse huvides parandada külaseltsi kaudu. „Härja linnapea, miks te vastate valdkonna eest, mille eest vastutab meil isamaaline aselinnapea?” küsis volinik Mati Seppi (HaRi).

„On kahetine tunne: inimeste olukorda on muudetud paremaks, aga teisalt on niigi õhukest rahakotti tehtud veel õhemaks,” ütles revisjonikomisjoni esimees Vallimäe.

Volinik Roger Tibar (Reformierakond) pakkus, et osa kulutustest saanuks teha kaasava eelarvega.

Haapsalu teine lisa-eelarve saadeti poolthääletaga 16:5 teisele lugemisele ja võeti kaks tundi hiljem vastu.

Veekeskus tegutseb edasi

Haapsalu veekeskus, mille suhtes algatas tarbijakaitse ja tehnilise järelevalve amet (TTJA) möödunud nädalal järelevalvemenetlust, tegutseb edasi.

Amet algatas Mikk-Sander Lauberti kaebuse peale menetluse kontrollimaks, kas veekeskus on nii halvas seisus, et võib olla külastajatele ohtlik.

TTJA ehitiste ohutuse ekspert Urmo Karu ütles möödunud nädalal, et eksperdi kaasamiseni tuleb kahjustatud konstruktsioonidega piirkonnad ajutiselt sulgeda ning ohu kahtlusega atraksioonide või ruumide kasutamine peatada. Pärast esmast eksperdi hinnangut selgub, kas ja millises ulatuses saab veekeskust ohutult kasutada.

„Koostöös omanikuga panakse paika tegevuskava hoone ohutuse tagamiseks. Kui selgub, et tegevused ei ole piisavad ja hoone kasutamine või seal teenuse pakkumine võib olla kasutajatele ohtlik, siis võib TTJA keelata hoone või selle teatud osade kasutamise teenuse pakumiseks,” lausus Karu toona.

Veekeskust haldava Haapsalu spordibaaside juht Sulev Vare ütles, et spordibaaside ja linnavalitsuse ühine komisjon vaatas veekeskuse üle ning komisjoni hinnangul ei ole seal midagi ohtlikku, mis sunniks hoone kasutamise peatama. Komisjoni kuulusid Haapsalu linnavalitsuse ehitusnõunik Aivar Sein ja ehitusjärelevalve spetsialist Tõnu Tammesalu, Vare ise ning spordibaaside haldusjuht Alar Källe. „Vaatasime võimalikke visuaalseid parandusi, mida veekeskuses annab teha. Osa oleme ära teinud ja osa on plaanis teha,” ütles Vare.

Spordibaasid edastasid oma seisukoha TTJA-le. Vare sõnul pole amet baasidele võimalike probleemide nimekirja edastanud.

„Tegelikult me ei tea kaebuse sisu, seda meile ei saadetud,” rääkis Vare. „Kui meile midagi ette heidetakse, siis peaks ka sisu edastama, et asja parandada. Palusime oma vastuses, et saadetaks täpsustused; et saaksime teada, mida meile ette heidetakse.”

JUHAN HEPNER

Tuhanded läänlased peavad makse lisaks tasuma

1. oktoobril saabub maakasu teise osa ja tulumaksu juurdemaksmise tähtaeg, ja seda maksu tuleb tasuda tuhandetel läänlastel.

Maksu- ja tolliameti teatel tuleb 1. oktoobriks tasuda Läänemaal asuvate kinnistute eest 1546 eraisikul ligi 133 000 eurot ning 578 äriühingul ligi 282 300 eurot maamaksu. Need summad laekuvad täies ulatuses kohalike omavalitsuste eelarvetesse.

Läänlastel, kelle maksustatav maa asub nii Läänemaal kui ka mujal Eestis, tuleb tasuda kokku üle 200 000 euro. Nende seas on 928 eraisikut, kel tuleb maa eest tasuda 104 300 eurot ja 286 Läänemaale registreeritud äriühingut, kes peavad maamaksu maksma 106 800 eurot.

Maamaksu tasutakse kahes osas juhul, kui summa ühe omavalitsuse piires ületab sadat eurot. Esimese osa tähtaeg oli 31. märtsil, mil tuli tasuda vähemalt pool, kuid mitte vähem kui sada eurot. Ülejääv osa tuleb tasuda hiljemalt 1. oktoobril.

Üle Eesti tuleb maamaksu teises osas tasuda ligi 74 600 juriidilisel ja füüsilisel isikul kokku 32,8 miljoni euro ulatuses.

Samuti saabub 1. oktoobril tuludeklaratsioonide alusel juurdemaksmisele kuuluva tulumaksu tähtaeg. Deklaratsioonide põhjal tuleb 1174 läänlasel maksta ligi 1,2 miljonit eurot tulumaksu lisaks.

Üle Eesti tuleb 82 000 inimesel tasuda kokku 98 miljonit eurot tulumaksu.

MALLE-LIISA RAIGLA

WORLD NEWS DAY

28. september

ÜLEMAAILMNE UUDISTEPÄEV

**VALI FAKTID.
VALI TÕDE.
VALI AJAKIRJANDUS.**

● JUHTKIRI

Linn kontrollib iseennast

Möödunud nädalal alustas tarbija-kaitsse- ja tehnilise järelevalve amet (TTJA) linnakodaniku kaebuse peale menetlust, et selgitada, kas Haapsalu veekeskus on külastajatele ohtlik. Ameti esindaja ütles siis Lääne Elule, et eksperdi kaasamiseni tuleb kahjustatud konstruktsioonidega piirkonnad ajutiselt sulgeda ning ohu kahtlusega atraktsioonide või ruumide kasutamine peatada ning et pärast esmast eksperdi hinnangut selgub, kas ja millises ulatuses saab hoonet ohutult kasutada. Nüüd tuli välja, et Haapsalu spordibaasid ja linnavalitsus panid oma töötajatest kokku komisjoni, mis leidis, et veekeskusega pole sedavõrd tõsist häda, et selle peaks sulgema.

Kui amet käskis kaasata eksperdi, siis kui objektiivne on komisjon, mis koosneb täielikult hoone haldaja ehk spordibaaside ja omaniku ehk linna esindajatest? Haapsalu linnapea Urmas Sukles oli juba nädala eest, enne komisjoni visiiti veekeskusesse, üsna kindel, et seal pole midagi inimestele ohtlikku. Kas see jättis komisjoniliikmetele vabaduse oma seisukoht kujundada? Seda, kas külastajal on seal ohutu, peaks ütlema ikkagi sõltumatu ekspert.

Samas on probleemne ka riigiameti käitumine. Spordibaaside juht Sulev Vare heidab TTJA-le ette, et spordibaasidele pole esitatud nimekirja, mis puudused hoone puhul luubi all on. Menetlust alustades oli ju selleks põhjus. Ei tohiks olla keeruline hoone haldajale info edastada.

Linnapea on jätnud ühismeedias postitades mulje, et see teema on nüüd laualt maas – aga pole ju. Enne tuleb ära oodata menetluse tulemus. Pole välisatud, et amet ei jää linna vastusega rahule ja uju-la suletakse veel enne valimisi vähemalt osaliselt.

● TEISED LEHED

Annetamise võitlus mainekahjuga

SIRP. Augusti algus tõi kümnepäevase vahega kaks uudist. Esiteks on esitatud MTÜ Slava Ukraini asutajaliikmele Johanna-Maria Lehtmele süüdistus usalduse kuritarvitamises ja omastamises. Teiseks mõisteti abiraha omastamises süüdi Henri Laupmaa, kes oli omastanud umbes 213 000 eurot Ukraina droonikampaania käigus annetustena kogutust. Seega said mõlemad juhtumid justkui mingi arengu või lahenduse, aga see on ainult statistika, kirjutab Sirbis Tristan Priimägi.

Tehtud mainekahju kohtus ei menetleta, selle ulatust pole võimalik mõõta ega rahasse panna. Teisalt pole kahju olemasolu tõestamiseks vajagi kohtu sekkumist, sest see on vastuvaidlematu ja ilmselge – Slava Ukraini ja toeta.me juhtumid on raskesti haavanud Ukraina toetamise missiooni, heausklike kampaaniakorraldajate mainet, isegi kogu demokraatlikku väärtusruumi. Ja kõige tipuks ka kogu annetamiskultuuri.

Miks peaks üldse annetama? Sellele küsimusele tuleb taas hakata vastust otsima. Süveneva majandussurve ja heategevuse mureneva maine foonil on ilmselgelt alati lihtsam mitte annetada. Igati on omalgi muresid küll.

Ometi tuleb ujuda just vastuvoolu ja mitte lasta künismil end maha murda. Öeldakse, et rahaga õnne ei osta. See ei pea alati paika. Psühholoogid on tõestanud, et annetus, nagu iga muu hea tegu põhjustab n-ö aitamiskaifi (ingl k *helper's high*) – parandades meie enesetunnet ja tuju, paisates organismi endorfiini ja vähendades stressihormoonide taset.

Ärme luba paaril sulil rõõvida endalt võimalust osta tüki-kest õnne. Olgem kindlamad ja täpsemad oma veendumuses, kuhu raha läheb. Julgustan kõiki lahkuma oma mugavustsoonest ja tegema väike annetus vabal valikul, just nimelt seepärast, et raha pole, elu on ebaõiglane ja mingid lurjused püüavad olukorda enda kasuks pöörata, kirjutab Priimägi.

● LAUSELAEN

„Haapsalu linn haldusorganina ei täida talle pandud elementaarseid ülesandeid.”

Serenissimus Legal jurist Kenneth Rivis. Lääne Elu, 25. september

NÄDAL

Mis juhtus MIGidega meie taevas „tegelikult”?

Tegelikult ei tunginud kolm vene hävituslennukit MIG 19. septembril Eesti õhuruumi. Tegelikult on selline väide suur vale, mille eesmärk on provotseerida Venemaad sõtta NATOga.

Sõna „tegelik” kasutamine kõlab nagu järjekordne uhhuu-teooria. Kahjuks see nii ei ole – see on hoopis massiivne riiklik ajupes, mida usub enamik Venemaa 140 miljonist elanikust. Mis veel hullem, usuvad kümned miljonid Kremli infoväljas elavad inimesed mujalgi maailmas, sealhulgas tuhanded Lasnamäe ja Sillamäe elanikud.

Kuigi isegi USA president Donald Trump vastas jaatavalt küsimusele, kas ta toetab Vene lennukite allutistamist, kui need NATO õhuruumi rikuvad. Ehk teisisõnu usub isegi Putini-sõbralik Ameerika riigipea, et jultunud vene provokatsioon tõesti toimus.

Seepärast on õpetlik vaadata, kuidas vene propagandamasin musta valgeks räägib. Esiteks eitatakse alati ametlikult mistahes rikkumist. Suure lugejaskonnaga vene ajalehes Aif väitis sõjalendur kindralmajor Vladimir Popov, et vene lennukid järgivad alati hoolikalt piiranguid ning hoopis Eesti algelised lokatsioonivahendid võisid lennukite asukoha määramisel eksida.

Kõrvalepõikena – Eesti ja meie NATO liitlaste sõjalise võimekuse alavääristamine jätkus ka mõni päev hiljem. Siis väitis sõjaline ekspert Aleksandr Artamonov, et vene lennukitel pole maailmas võrdset, need lendavad nii kiiresti ja kõrgel, et NATO ei suudagi neid alla lasta. Ehkki NATO hävitajad löid meie õhuruumis lennanud vene lenduritega silmside ning eskortisid nad Eesti õhuruumist välja.

Teise käiguna hakati hoopis Venemaad esitlema juba kolmanda järjesti-

HANNES RUMM
kolmnurist

Vene MIG.
ROOTSI
KAITSEJÕUD

kuse provokatsiooni ohvrina ning länt pingete ja suisa sõja õhutajana. (Veidi enne MIGe olid vene droonid tunginud Poola ja Rumeenia õhuruumi.)

Uhe versioonina omistati provokaatori roll Eestile. Riigiduuma välissuhete komisjoni esimees Leonid Slutski teatas: „Eesti süüdistab Venemaad oma õhuruumi rikkumises ja üritab koos teiste Balti riikidega tõmmata NATO konflikti Vene Föderatsiooniga, sest kardab kaotada Ameerika sõjalist abi.”

Ent peagi hakkas vene info-ruumi valdama väide, et provokaatorid on siiski suuremad tegijad. Riigiduuma liikme Aleksei Puškovi väitel soovivad Venemaasse vaenuliku suhtuvad lääne poliitikud oma riikide avalikkust valesüüdistuste abil veenda selles, et Moskva valmistub kallaletungiks ühe-

le NATO liikmesriigile. Selleks kasutatakse Venemaa kohta valeinfo levitamist nii Eesti, Poola kui ka Rumeenia juhtumite puhul.

Kui isegi Euroopa Komisjoni president Ursula von der Leyen sõnas, et õhupiiri rikkunud lennukid võib alla tulistada, siis rünnati teda ja Euroopa Liitu. „Von der Leyen tõukab oma avaldustega länt otsesse konflikti Venemaaga,” teatas ajalehe Vzgljad sõjaline ekspert Aleksei Anpilogov. Vahetult pärast Eesti õhuruumi rikkumist ähvardasid vene meedias eri kõneisikud koordineeritult, et „ei saa välistada” uusi NATO provokatsioone. Teisisõnu ähvardati varjatult, et õhuruumi rikkumised jätkuvad.

Ent mitmel eri tasandil – NATO, ÜRO, USA, kümned liitlasriigid – on vastus Eesti õhuruumi rikkumisele olnud nii kõva, et Kreml tõmbas ärplemisega kõvasti tagasi. Kahjuks ei muuda see Kremli infoväljas elavate inimeste maailmapilti – nemad usuvad ikka, et 2022. veebruaris alustas Venemaa „kaitseõda” ning MIGid pole kunagi Eesti õhuruumi sisenenud. See on meile ohtlik. Kuniks Putinil pole vaja karta ajupestud kodanike proteste, võib teda ohjata ainult lääne tõesti jõuline enesekehtestamine.

● Kahjuks ei muutu Kremli infoväljas elavate inimeste maailmapilt – nemad usuvad ikka, et 2022. veebruaris alustas Venemaa „kaitseõda” ning MIGid pole kunagi Eesti õhuruumi sisenenud.

Balticovo plaanib Läänerannas Koongas asuvas munafarmis hakata tulevikus kanu vabapidamisel kasvatama.

BALTICOVO

PÕLLUMAJANDUS

Koonga linnufarm tahab kolm korda suuremaks kasvada

Kunagise Koonga sugulinnufarmi ära ostnud Läti munatootja plaanib seal tootmist kolmekordistada ning kasvatada Koonga ligi 50 000 kanaga farmiks.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

võtte esindaja, Koonga farmi juhataja Mihkel Männisalu (pildil).

Varem kasvatati haudemune

Läti munatootja Balticovo ostis eelmise aasta suvel ära ettevõtte koos Koongas Vana-Farmi kinnistul asuva lauda ja linnukasvatuseks vajaliku keskkonnalaoga. Juba eelmise aasta sügisel tõid uued omanikud aastaid tühjalts seismist lauta kanad ja alustasid munatootmistega.

Koongas peetav lindla on Läti firma esimene Eesti kanala, kuid mõttes on Eestis veelgi laieneda. „Koonga kasuks rääkis peamiselt hoone kvaliteet ja olemasolev tehniline varustus, mis võimaldas kanade vastuvõttu peaaegu kohe alustada,” ütles ette-

Ehkki farmis oli kanu peetud ja keskkonna luba lindude pidamiseks olemas, oli farm aastaid tühjalts seismist. Keskkonnala lindude pidamiseks sai laul 2008. aasta kevadel, kuid samas farmis Talleggile broileritibusid kasvatanud ettevõtte OÜ Emmu Farm ühines 2009. aastal Lõpe Agroga. Kokku toodeti Koonga farmis haude- ja toidumune kümme aastat.

Läti munatootja ostis mulu osahingu Tõhela Agro, mis seni Lõpe Agrole kuulus. Oma-

niku vahetusega muutus ka ettevõtte nimi OÜ-ks Balticovo Eesti. Männisalu sõnul oli Koonga farmi suur pluss hoone ümber olev maa. „See on piisavalt suur, et tulevikus liikuda kanade vabapidamise süsteemile,” ütles ta.

Peamiselt Lätis tegutsev Balticovo toodab nii puuri, lauda, vabapidamisel kui ka mahekanade mune.

Aastaid tühjalts seismist endisest sugulinnufarmi jõudsid esimesed kanad juba eelmise aasta oktoobri teises pooles. Praegu on Männisalu sõnul farmis ligi 18 000 iga päev munevat lindu. „Maksimaalne lindude arv farmis on praegu saavutatud,” ütles ta.

Koos Männisaluga on praegu farmis tööl viis inimest.

„Kõik Koonga farmis toodetud munad jõuavad Eesti turule,” ütles Männisalu. Tema sõnul on need praegu müügil kahes kaupluseketis, kuid tulevikus on plaan jõuda kõigisse Eesti poodidesse.

„Võimalused on head, sest kauplused loobuvad järk-järgult puuris peetavate kanade muna-

Soov laieneda

Nüüd küsib Balticovo keskkonnametilt uut luba, et suurendada farmis olevate kanade arvu. Selle järgi on kavas farmis kasvata hakata 49 300 kana ja luba küsitakse kuni 59 999 munakana pidamiseks.

Lindla pidamiseks on keskkonnaluba vaja, sest tekkivad saasteained väljutatakse välisõhku.

„Uut luba taotleme, sest soovime tulevikus farmi renoveerida ja lindude arvu tõsta,” ütles Männisalu.

Praegu käib koos Lätis tegutseva ematööstuse ja Läti projekteerimisettevõttega SEP farmi uuendamise planeerimine, kuid täpsemalt ei ole võimalik Männisalul sõnul plaanidest veel rääkida.

1972. aastal asutatud munatootja Balticovo tegutseb peamiselt Põhja-Lätis. Ettevõtte toodab iga päev ligi kaks miljonit muna, mida müüakse kokku ligi 20sse riiki.

Saunavabal Läänemaal on kirja pandud kuus suitsusauna

Suitsusaunade loendusel on üle Eesti kirja pandud 560 sauna, neist neli Läänemaal ja kaks Läänerannas vallas.

Maa- ja ruumiameti loodud kaardile on kantud kõik need saunad, mille omanik on selleks loa andnud. Saunasid loendava Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökogu infojuht Külli Eichenbaum ütles, et kõik Läänemaalt üles antud saunad on ka kaardil.

See ei tähenda aga Eichenbaumi sõnul, et rohkem suitsusaunu pole. „Meile on antud teada, et Vormsil on veel kaks kasutatavat suitsusauna ja et üks on ehitamisel. Ehk jõuame tuleval aastal välitöödega tegelda ja need üles otsida,” ütles ta.

Eichenbaum lisas, et kindlasti on Läänemaal veel vanemaid suitsusaunu, kuid palju neid pole. „Kombed ei ole kiire muutumises. See ala oli vanasti saunavaba, viheldi rehetas ja suitsusaunu kohtab seal tänapäevalgi väga harva,” ütles ta.

Seljaküla suitsusaun.

Nii on kuuest Põhja- ja Lõuna-Läänemaal suitsusaunast neli ehitatud pärast 2000. aastat. Vanim üles antud saun asub Vedra külas ja see on ehitatud 1895. aastal. Kirjelduse järgi on see saun säilinud algsel kujul nii seest kui ka väljast, ainsa erandina katus.

Eichenbaumi sõnul ei ole suitsusaunatava üle Eesti ühtlane ega samasugune, vaid on piirkondlikud erisused, mis tulevad vanadest kommetest. „Teadmisi on põlvest põlve peredes edasi antud. Aja jooksul on muutustega kohanetud, aga põhiolenduses siiski jäädud töötavate ja ajas

püsima jäänud kommete juurde. Vähemalt Võromaal on see nõnda,” rääkis ta.

Ta märkis, et Läänemaa koos Harjumaaga on ajalooliselt olnud saunadeta. Umbes kolmandik Eestist oli saunadeta: pesemine ja vihtlemine toimusid eraldi saunamaja asemel rehetares. „Tõsi küll, tänapäevaks pole sellest enam midagi teada, rehetaresidki pole enam kasutusel. Küllap on ajapikku saunad tulnud, aga siis juba korstnaga. Siiski rõhutan, et ma pole ka neid uurinud ja midagi kindlat väita ei saa,” ütles Eichenbaum.

Vana-Võromaa suitsusauna-kombestik kuulub juba kümme aastat UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja. Loendusega loodetakse aga saada täpsemat infot siinsete suitsusaunade arvu ja kasutamise kohta.

Praegu on üle Eesti kirja pandud 560 sauna, infot on kogunenud veel paarisaja sauna kohta.

MALLE-LIISA RAIGLA

Lasteraamatukogus peeti Euroopa keeltepäeva

Reedel, 26. septembril peetava Euroopa keeltepäeva puhul said Läänemaa kooliõpilased tutvuda Haapsalu lasteraamatukogus 16 maa keele ja kultuuriga.

„Selline keelte paabel on meie majas esimest korda,” ütles lasteraamatukogu bibliograaf Krista Kumberg. Esindatud olid Austria, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Leedu, Läti, Norra, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Taani ja Tšehhi suursaatkonnad. Lisaks olid üritusel veel Briti Nõukogu, Goethe instituudi, Liszt instituudi, Soome instituudi ja Euroopa komisjoni Eesti esinduse töötajad.

„Lapsed saavad sellise tore viihiku nimega „Euroopa keeltepäev”, kuhu nad saavad eri keeltes kirjutada lause „Rahvas algab raamatust.”, ütles lasteraamatukogu juhataja Jaanus Kõuts. See lause on pärit Hando Runneli sulest ja on ka eesti raamatu aasta tunnuslause.

„Õpilased käivad majas ringi ja peavad saama kokku vähemalt viis riiki. Iga laua juures

saavad nad kuulda ka kohaliku kultuuri kohta. Kui viis riiki on käes, saavad nad väikese auhinna,” lisas Kõuts.

„Keeltepäev on üritus, mida Euroopa komisjon teeb juba 25. korda. Teeme seda koostöös Euroopa nõukoguga. Selle mõte on tähistada mitmekeelsust ja -kultuurlisust ja keeleõpet, mida Euroopa Liit väga väärtustab ning seisab selle eest, et kõik inimesed õpiksid vähemalt kahte võõrkeelt,” rääkis Euroopa komisjoni Eesti esinduse keelenõunik Rita Niineste.

Niineste lisas, et keeltepäeva on tähistatud aastate jooksul erinevates kohtades üle Eesti. „Oleme olnud Tallinnas ja eelmisel aastal näiteks Tartus, aga ka väiksemates kohtades, nagu näiteks Jämedal. See on tore perepäeva laadi asi, mis juhib tähelepanu sellele, et keeleõpe on tähtis ning et võõrkeelte õppimine avarab maailmapilti ja inimese võimalusi nii töö- kui ka eraelus,” lausus Niineste.

JUHAN HEPNER

LÜHIDALT

Vatla mõis on taas müüa

Lääneranna vallavalitsus müüb varakeskus.ee lehel taas Vatla mõisa, seekord 570 000 euroga.

Kevadel üritas vald müüa mõisa osta.ee oksjoniportaalil 815 000 eurose alghinnaga. Selle hinnaga oli 19. sajandist pärit mõisa häärber koos kõrvalhoonete ja looduskaitse all oleva pargiga valla raamatupidamises arvel. Ostjaid ent ei tulnud.

Vallavalitsusel oli õigus hinda volikogu otsusega 30 protsenti alandada, ütles vallavalitsuse majandusosakonna juhataja Urmas Osila mais Lääne Elule. Uus hind ongi 30 protsenti senisest odavam.

Osila ütles toona ka, et ilmselt oli esimese oksjoni alghind kinnisvaraturu seisul arvestades liiga kõrge.

Oksjon lõpeb 13. oktoobril. Samal ajal Vatla mõisaga müüb Lääneranna vald ka 30 000 euroga Lihulas Tallinna maanteel asuvat 1959. aastal ehitatud kortermaja.

Lääne Elu

Karja tänaval ajutiselt sularaha ei saa

Haapsalu pitsikeskuse remondi tõttu on mõnda aega suletud Karja 25 pitsikeskuse aknal olnud Swedbanki sularahaautomaat.

„Kuna maja läks remonti, siis taheti, et me remondi ajaks automaadi eemaldaks,” ütles Swedbanki Haapsalu kontori juhataja Katrin Merilo. Ta kinnitas, et kui Karja 25 remont on valmis, paigaldatakse sularahaautomaat tagasi.

Esialgse kava järgi peaks remont lõppema jaanipäevaks.

Seni kuni Karja tänava automaat on kinni, saab sularaha välja võtta Swedbanki kontori juures olevast automaadist Posti 41.

Kaire Reiljan

Matsalu sai taas tunnustuse

Euroopa kaitsealade liit pikendas kolmandat korda Matsalu rahvusparki kestliku turismi sertifikaati.

Tunnustuse taotlemine ei ole keskkonnametile looduskaitse korraldamise osakonna projektjuhi Nele Sõbra sõnul pelgalt formaalsus, vaid peegeldab sisulisi muutusi.

„Turismistrateegia, mida rahvusparki piirkond peab ühiselt koostama, ei ole lihtsalt dokument – see on koostööplatvorm, mis toob kokku kaitseala valitseja, ettevõtjad, kogukonna ja kohalikud organisatsioonid,” ütles Sõber ameti pressiteate vahendusel.

Tunnustus tõstab sihtkoha rahvusvahelist mainet ning aitab piirkonda tutvustada keskkonnast hoolivatele külastajatele. Kestliku turismi võrgustikuga on liitunud üle saja kaitseala 17 riigist. Lisaks Matsalule pikendati teist korda ka Soomaa ja Lahemaa sertifikaate.

Malle-Liisa Raigla

Saunja tahab ootepaviljone

Saunja külaselts soovib Keila-Haapsalu maantee ääres mõlemal pool teed asuvasse Saunja bussipeatusesse paigaldada bussootepaviljoneid.

Külaseltsi eestvedaja Helina Lahe sõnul on külas päris palju lapsi, kes kooli või Haapsallu huviringi sõitmiseks peavad peatusesse bussi ootama. „Et nad oleksid siis tuule ja vihma eest kaitstud,” põhjendas Laht.

Bussipaviljonid on külaseltsil olemas ning Lahe sõnul on külaelanikud valmis need ise korda tegema ja talgu korras ka peatustesse paika panema. „Ühe paviljoni-ga on vähem tööd, teisega rohkem, sest sellel on aknaklaasid puudu,” rääkis Laht.

Transpordiametisse läks taotlus Lääne-Nigula valla majandus- ja arendusosakonna juhataja Olev Peetrisse allkirjaga. „Usun küll, et amet annab loa. Seda enam, et paviljonid on külaseltsil olemas,” ütles Peetris Lääne Elule.

Kaire Reiljan

TUURI AVALÖÖK

Rainer Jancis alustab oma uue plaadi esitlemist Haapsalust

Eesti muusiku ja helilooja Rainer Jancise uue plaadi „Continuum” esitluskontsert Haapsalu kultuurikeskuses on vaid kolmest kontserdist koosneva tuuri esimene.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

„Albumi muusikat on kõige parem kirjeldada kui eksperimentaalset ja avangardset, kuigi tegelikult eelistan ma teisi termineid,” rääkis Jancis Lääne Elule. „See muusika on eelkõige originaalne ja unikaalne, midagi, mida pole varem kuulnud. See on muusika, mis on sündinud kohapeal, esitamise hetkel, luues helimaastikke, mis on kordumatu.”

Jancise sõnul on sõna „avangard” aja jooksul kaotanud oma esialgse tähenduse. „See kõlab nišina ja tundub olevat mõeldud kitsale, „valitud” ringile, mis ei ole kuulama kutsuv,” lausus ta. „Iga uus laul või muusikapala on oma unikaalsuses avangardne, sest see on midagi, mida pole kunagi varem mängitud. Seega saavad asjad olla avangard ainult ühe korra.”

„Olen kogenud väga head vastukaja tavalistelt inimestelt, kes ei tea muusikast midagi. Nad lihtsalt pole kunagi mõelnud, et avangard võiks olla midagi neile,” ütles Jancis. „Soovin, et minu muusika räägiks iseenda eest, ilma eelarvamusi loovate siltideta.”

Toob muusikud Ameerikast Eestisse

Jancisega lõövad tuuril kaasa USA muusikud Tim Dahl ja Rob Heath. „Tim ja Rob on minu kauaaegsed koostööpartnerid New Yorgist. Oleme teinud koos mitu projekti. Sealhulgas kuulume Timiga eksperimentaalsesse avangardtriosse The Spinningwheels Drive Band. Rob, kes juhib New Yorgis eksperimentaalmuusika õhtuid nimega „Nice Try, Kid!”, on samuti viljakas muusik ja helilooja,” rääkis Jancis. Albumil mängib veel eesti akordionist Tuulikki Bartosik, keda näeb Haapsalus ja Kärklas samuti laval.

Jancise sõnul oli Ameerika muusikute Eestisse tuurile toomine esialgu rahaliselt päris ris-

Haapsalu kultuurikeskuses varemgi üles astunud Rainer Jancis alustab oma uut tuuri seekord just sellelt lavalt.

INDREK KASESALU

Albumi „Continuum” esitluskontserdid

- 3. oktoobril kell 19 Haapsalu kultuurikeskuses
- 4. oktoobril kell 18 Kärkla kirikus
- 31. oktoobril kell 19 KUMU kunstimuseumis

ALLIKAS: RAINER JANCIS

kantne ettevõtmine, aga Hiiu- ja Läänemaa kultuurkapitali toel õnnestus tal Haapsalu ja Kärkla kontserdi riski maandada.

„See on investering kunsti ja kvaliteeti. Usun, et publikul on tähtis vahetult kogeda selle ainulaadse koostöö elusat energiat

ja helidünaamikat. Lisaks aitas mind Hiiu- ja Läänemaa muusikakool kiriku rendiga, mis näitab kogukonna toetust. See ei ole lihtsalt kontsert, vaid sündmus, mis toob kokku rahvusvahelised talendid, et luua midagi uut ja unustamatut,” rääkis muusik.

Tuuril ainult kolm kontserti

Plaadi esitlustuuril on kolm kontserti: Haapsalu kultuurikeskuses, Kärkla kirikus ja Kumu hoones Tallinnas. Jancise sõnul on igal esinemiskohal oma roll. Haapsalu kultuurikeskuses peetaval avakontserdil näeb lisaks videokunstnik Indrek Kasesalu visuaale.

Kärkla kontserdil on fookus kogukonnal, sest lavale tulevad seal ka Kärkla muusikakooli õpilased. „Loomesilla globaalse ja kohaliku vahel. See on mulle sümbolne ja tähtis,” rääkis Kärkla muusikakoolis kitarriõpetajana töötav Jancis.

„Sel aastal on mul muusikakoolis juba seitse õpilast. Soovin neile pakkuda kohe maailmataset esinemisvõimalust. Usun, et muusika on universaalne keel, mida ei tohiks piirata definitsioonide või žanridega. Soovin näidata, et eksperimentaalne muusika ei ole vaid „valitute” pärusmaa, vaid see on elav ja inspireeriv ka noortele talentidele.”

Tuuri viimane kontsert on Kumu. „Sobib suurepäraselt meie muusika interdistsiplinaarse ja kunstilise olemusega,” märkis Jancis. Lisaks Jancisele astub KUMUS samal õhtul

lavale Ameerika trummar, helilooja ja produtsent Sam Ospovat, et esitleda oma uut albumit „Blight Music”.

Aasta lõpp on Jancisele hoogne, sest lisaks albumi „Continuum” esitlustuurile ilmus just The Spinningwheels Drive Bandi duubelkassett-album „Chemically Defiled”. 17. oktoobril esitleb ta Võru Kandles koos USA džäss avangardi legendi Elliott Sharpiga ühist plaati „Uhhuu” ja novembris ilmub Jancise ilukirjanduslik raamat „Idioodipass”, mille on illustreerinud ta tütar Cloe Jancis.

Läänemaa peab otsima uue laulu- ja tantsupeo kuraatori

Kolmapäeval Haapsalu kultuurikeskuses peetud laulu- ja tantsupeo tänuüritusel tehti teatavaks, et enam kui kolmkümmend aastat laulu- ja tantsupeo Läänemaa kuraatori rollis olnud Marju Viitmaa paneb selle ameti maha.

Viitmaa jätkab küll Eesti rahvakultuurikeskuse Läänemaa rahvakultuurispetsialisti tööd, aga laulu- ja tantsupeo maakondliku kuraatorina jäi tänavune pidu talle viimaseks.

„Järgmine pidu on alles 2028. aastal ja seda ma tõesti enam tegema ei hakka,” ütles Viitmaa Lääne Elule.

„Teadsin ise juba varem, et teen tänavu viimast pidu, sest passi tuleb vaadata,” lisas ta.

Seda, kes saab kuraatorina tema mantlipärijaks, Viitmaa praegu öelda ei osanud. Ta peab kindlasti olema kursis kogu lau-

Marju Viitmaa (paremal) sai tehtud töö eest sületäie lilli.

lu- ja tantsupeo protsessiga. Ta peab olema lisaks selline inimene, kes saab oma põhitöökohal tööülesandeid jagada. Rahvakultuurikeskuse direktor võimaldas

näiteks mul niimoodi töötada, et tegin oma tööd õhtuti või nädalavahetusel ega pidanud tegema põhitööd, kui laulu- ja tantsupeo eelproovid olid igal päeval näiteks

kella neljani pärastlõunal,” selgitas Viitmaa. „Sain oma toimetamisi jagada.”

Seega on tema sõnul tähtis, et uue Läänemaa kuraatori põhitöökoht võimaldaks sellist jaotust. „Maakondlik kuraator ei ole ju põhitöökoht.” Maakondliku kuraatori ülesanne on hoolitseda selle eest, et kohalikel lauljatel-tantsijatel sujuksid ettevalmistused peoks ja korralduslikult poolelt toimiks kõik õlitatult.

Viitmaa ütles, et kuna järgmise peoni on veel aega, saab nüüd rahulikult uue kuraatori leida. „2026. aastal ei toimu põhimõtteliselt midagi veel ja peole registreerimine algab 2027. aastal.”

Ta lisas, et on valmis uuele kuraatorile nõuannetega abiks olema.

Tantsujuht Malle Õiglas ütles, et Viitmaa on nagu haldjas, kes

maakondliku kuraatorina kõik asjad korda ajas.

„Alati on peoga seotud muresid ja rõõme, aga Marjuga koos on kõik need asjad ära tehtud. Ta on teinud oma tööd väga pühendunult ja rakendades oma kogemuste pagasit. Ta on tõesti nagu haldjas. Väga sageli ei märka me, mida ta teeb, aga mis valmis saab, on lõputult suur ja tähtis,” lausus Õiglas.

Kingad, kuhu uus maakondlik kuraator peab astuma, on suured. „Marjul oli kogemuste pagas nii suur, et juba selle baasilt on ta need kingad nii suureks kandnud. Ma väga loodan, et Marju jääb uuele inimesele toeks. Tundes Marjut, ei usu ma, et ta jätkaks enda mantlipärija hättä,” lisas Õiglas.

„Ta on tubli, et jaksas seda tööd nii kaua teha. See ei ole lihtne töö,” rääkis koorijuht Ulrika Gra-

berg. Graubergi sõnul on Viitmaa olnud Läänemaa kollektiividele justkui paljulapselise pere ema, kes hoolitses, et kollektiivid saaksid kogu vajaliku info, et peaks valmistumine sujuks.

„Minu meelest on nende laulu- ja tantsupidudega tohutu töö. Ta on ikka vett ja vilet saanud küll. Mina olen väga rahul ja tänulik, et ta on olnud Läänemaa kuraator,” ütles koorijuht Sirje Kaasik.

„Kui olen olnud tuulepea ja unustanud mõne asja, näiteks on lauljaid puudu või mõni täht-aeg läheneb, siis ta kohe tuletas meelde. Kunstiinimesed on ju teada: meil läheb kõik meelest ära ja meil peab kogu aeg sabas olema,” muigas Kaasik. Kaasik arvas samuti, et uus kuraator peaks Viitmaa käest kindlasti nõu küsima.

JUHAN HEPNER

Nutikoolitus Oru koolis.

ERAKOGU

● PUUST JA PUNASEKS

Kunagine vallavanem õpetab nutitelefone kasutama

Kunagine Martna vallavanem Tiiu Aavik koolitab neljandat aastat päris algajaid arvuti- ja nutitelefoni tarvitajaid ning annab välja juba teise õpiku.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

„Nutitelefoni ehk Tark mees taskus” peaks kaante vahele jõudma aasta lõpuks. Juba on Aavik katsetanud seda oma õpilaste peal.

„Kui hakkasin kirjutama, siis mõtlesin, et mina võin ju tarka panna, aga kas ma tean, mida õpilane vajab,” ütleb Aavik. Praeguseks on käsikiri valmis ja seitse inimest loevad seda. „Kui nemad mõnest asjast aru ei saa, siis tuleb need kohad ümber teha.”

Üksikasjaliste juhiste vahele on Aavik pikkinud naljakaid lookesi, mis koolitustel on juhtunud. „See teeb asja lõbusamaks ja kahandab hirmu,” ütleb Aavik.

Teised ei julgenud

Mullu kevadel andis Aavik välja arvuti kasutamise õpiku algajatele ja pisut oskajatele. „Digisamm” sündis praktilisest vajadusest: tunnis tuleb õpilasel kõik välja, aga kodus enam ei mäleta ja konspektist pole abi. „Et arvutiga sinasõbraks saada, tuleb tunnis omandatud kodus ikka ja jälle läbi teha,” ütleb Aavik.

Kui töötukassa ja haridusministeerium kolm aastat tagasi avastasid, et nutitelefoni kasutama ei õpeta keegi, kuigi vaja oleks, oli Aavik ainuke, kes pakkus, et teeme ära. Ülejäänud ütlesid, et nutitelefoni on nii erinevaid, ei julge võtta.

Mullu kevadel andis Tiiu Aavik välja arvutiõpiku. MALLE-LIISA RAIGLA

„Eks alguses oli ka minul hirm, aga otsustasin, et nüüd on see koht – kas põrun või saan hakkama,” ütleb Aavik.

Kaheksa aastat kunagist Martna valda juhtinud, seejärel elus kannapöörde teinud ja koolitajaks hakanud Aavik oli selleks ajaks arvuti kasutamise õpetust jaganud üle 300 inimesele. Nutitelefoni maailma teetsa on ta praeguseks kätte juhatanud sajale. „Kolm aastat tagasi hakkasin pihta ja nüüd pöörutamegi järjest,” ütleb Aavik.

Telefonid on tõesti erinevad, aga Aaviku sõnul on nutitelefoni nagu jalgratas. „Kõigepealt tuleb selgeks saada põhiasjad: kuidas helistada, kuidas sõnumeid saata ja kuidas pilti teha,” ütleb Aavik. „Kui sellest aru sain, siis hirm kahanes.”

Kolme aastaga sada õpilast võib tunduda vähe, aga arvestada tuleb ka seda, et rühmas on kuni kaheksa inimest, kellest suurem osa ei tea nutitelefoni suurt midagi.

Aaviku seni kõige vanem õpilane on olnud 95aastane. Kurtis, et nuputelefon sai otsa, andis noortele raha. Need tulid tagasi nutitelefoni. „Küsis siis minu käest, mis ta nüüd teeb,” meenutab Aavik. „Vastasin, et mis ta ikka teeb, tulgu koolitusele.”

Et oleks mugav

„Hakkame sellest pihta, et saame aru, mida telefon teeb ja et see oleks mugav,” ütleb Aavik. „Kõigepealt õpime telefoni eestikeelseks panema ja helistama

„Nutitelefoni ehk Tark mees taskus”

- Autor Tiiu Aavik.
- Nutitelefoni kasutamise õpik algajatele.
- Sada lehekülge.
- Saadaval detsembrist.

ning lõpetame sellega, et oskame digiallkirja panna.”

Esimene tööviit on Aaviku sõnul hirmu võitmine: et arvuti- ja nutitelefoni võihik julgeks klaviatuuri või ekraani puutuda, ilma et ta kardaks, et see lõpeb katastroofiga.

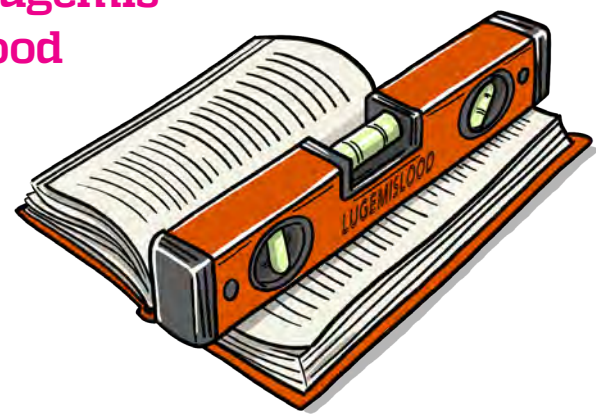
„Kõigepealt kuvan oma telefoni ekraanile ja näitan, mida teha. Kellel välja ei tule, siis lähen ja vaatame koos tema telefonile otsa,” ütleb Aavik.

Koolitavate vanus jääb 35 ja 95 eluaasta vahele. Oma kursuste ja õpikutega murrab Aavik kahte müüti: et noored teavad kõike ja et vanad nagunii midagi ära ei õpi. Tegelikult ei tea ja õpivad küll.

Kui 95aastane õppis nutitelefoni helistama, siis nooremad seda ehk oskavad. „Aga ei tea, kuidas tõlkida, määrata oma asukohta kaardil, kasutada tehisintellekti, telefoni vaigistada,” ütleb Aavik. „Selgitan lüngad välja ja täidame ära. Naeran, et olen augulappija.”

Et iga koolitus lõpeb ükskord ja koolitav võib abi vajada ka pärast seda, otsustaski Aavik välja anda nutitelefoniõpiku. „Kõik ju koolitusele ei mahu ka,” märgib Aavik.

Lugemislood

Puhtalt ilu pärast

Kui Haapsalu kunsti- ja muusikakooli direktor Liina Viiret kolmapäeval raamatukogus käis, siis kõitis ta pilku Anton Hansen Tammsaare „Tõe ja õiguse” uustrükk. Kuigi koolipõlves loetud, sirutas Viiret kätte, sikutas teise osa riulist välja ja võttis lugeda. Puhtalt ilu pärast.

Või noh, tegelikult siiski mitte ainult. Ilus oli see köide küll, aga Viiretil on kombeks raamatuid üle lugeda. „Tõe ja õiguse” esimese osa võttis ta uuesti ette pärast seda, kui oli filmi ära näinud. „Uuesti lugeda oli tõeline elamus. Soovitan kõigil kohustuslikku kirjandust uuesti lugeda, et leida sealt kihte, millest lapse- na aru ei saanud,” ütleb Viiret.

Koolikirjandusest jääb enamasti meelde vaid õpetaja interpretatsioon, mitte lugu ise. „Domineerib täiskasvanu arvamus,” ütleb Viiret. Pole midagi põnevamat, kui koolimeistri kunagised mõtted lõpuks enda omadega asendada.

Peale kohustusliku kirjanduse soovib Viiret üle lugeda ka lastekirjandust, mis täiskasvanule avaneb hoopis teise kandi pealt. Paneb ju hea lastekirjanik raamatusse palju sellist, mida mudilane ei adu.

Ise on Viiret täiskasvanuna ette võtnud kõik need kopsakad köited, mida ema talle ette luges, kui laps ise veel tähtede maailmast aru ei saanud. Ettelugemiseta ei kujuta ta lapsepõlve ette ja ega tema lapsedki. Neilegi luges Viiret ette absoluutselt igal õhtul, kuni nad sellest välja kasvasid ja teatasid, et aitab küll. Edasi loevad nad ise.

Enda kohta ütleb Viiret, et aeglane lugeja. Taskulambiga teki alla ta ei pugenud, nii et karupoeg Puhhi, muumitrollide ja Bulterby lastega tegi ta tutvust kuulates. Sellest ajast on mees ka Donald Bisseti „Kõnelused tiigriga” ja „Charlotte koob võrku” – E. B. White'i lugu väikesest igerikust seapõrsast. „Neid kõiki olen täiskasvanuna uuesti lugenud,” ütleb Viiret.

Aeglase lugejana loeb ta siiani, nagu kuulaks järjejuttu. „Naudin iga sõna,” ütleb ta. Aeglase teeb tasa järjekindlus. „Mul on endaga kokkulepe, et loen iga päev kasvõi viis minutit,” ütleb Viiret. Kui lugu hakkab jooksuma, saab viiest minutist kümme. Ja nii edasi.

Ükski raamat ei jää tal seisma poolikuna, et koht järgmisele loovutada. Järjekindlus viib alati sihile ja iga kolme nädala järel seab ta sammud raamatukokku, et sealt midagi uut leida. „On tüüpiline, et astun riili ette ja instinktiivselt liigub käsi õige raamatuni,” ütleb Viiret.

Kolmapäeval juhatas käsi ta „Tõe ja õiguse” teise osani. Puhtalt ilu pärast, sest Viiret oskab hinnata ka köidet ennast, mitte ainult lugu. „Ilu on raamatu puhul väga tähtis,” ütleb Viiret.

Täiskasvanutele kirjutatud raamatuid illustreeritakse paraku haruharva. „Illustratsioonidest tunnen ma puudust,” ütleb Viiret. Tõsi, mõni ikka leidub, näiteks „Puu pöndakul” – lastekirjanikuna tuntud Anti Saare teos täiskasvanutele, mille autor on ise illustreerinud. „See on väga äge raamat. See joon, millega ta puid paberile on vedanud, on lummas,” ütleb Viiret.

Nii leiabki Viiret end lugemas ja imetlemas kaunitest piltidest nüüdisaegset lastekirjandust, sirvimas raamatukogus luulekogusid, sest need on ilusad, ning ostmas „Harry Potteri” uustrükke, rikkalikult illustreeritud, tõeline luksus. „Kingin tütrele. Need kaunistavad iga kodu,” märgib Viiret.

Kui ilu printsip kõrval jätta, siis sirutub käsi sarju või autoreid pidi. „Olen leidnud toredaid Rootsi krimkasid ja briti autoreid mulle sobivad,” ütleb Viiret. Juba tekkinud mustrid juhatavad üha uute teosteni. „Kui mõne sarja esimene osa on põnev, siis on tükk aega muretu,” ütleb Viiret.

KAIE ILVES

KEELETARK

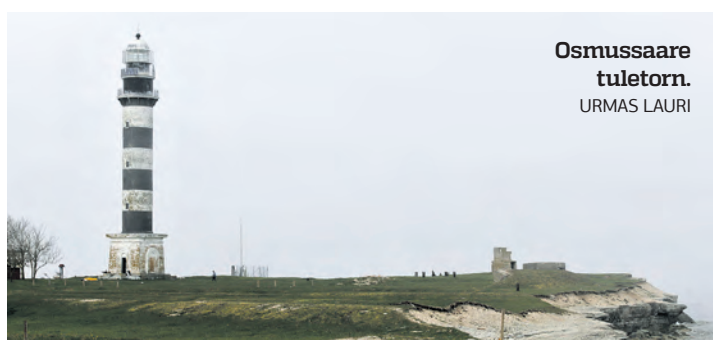
Osmusest ja Osmussaarest

Lääne Elus oli hiljuti uudis sellest, kuidas Osmussaar pääses filmilinale. Osmussaar ongi põnevate lugudega saar, aga sama kehtib ka Osmussaare nime kohta.

Lääne-Eestis on malmi kohta öeldud osmus, näiteks „osmusest pada”, „mo isa viind suure osmuse tüki sepa juure”. „Osmus” esineb vanemates ÕSides ja see on rootsi laen. Kuigi tegu on unus-

tatud sõnaga, on see kanda kinnitanud kohanimes Osmussaar. Osmussaar ehk Odensholm on seotud veel viikingite peajumala Odiniga. Tõlkes tähendab Odensholm Odini hauaküngast.

Odinil ongi Osmussaare tekke- müüdis tähtis roll. Ühe versiooni järgi olevat Odin Põõsaspea neemelt astudes kingast liiva tühjendanud ja sellest liivast tekkis Osmussaar. **MONIKA UNDO**

Osmussaare tuletorn. URMAS LAURI

Liina Viiret.

ANDRA KIRNA

TEERAJAJA

Endel Nelis oli mees, kes tea

Pidi teadma, sest ega ta muidu poleks suutnud tühja koha peale rajada Haapsalu vehklemise koolkonna, mis püsib nagu kindel h

AIVO PALJASMAA
info@le.ee

Homme, 28. septembril möödub Endel Nelise sünnist 100 aastat. Mees ise lahkus meie seast enam kui 32 aasta eest, aga Haapsalu vehklemine elab ja hingab tänaseni. Ikka tegusalt ja edukalt.

Hetketi sünnib ju mujalgi Eestis midagi vägevast ja meie ette ilmuvad uued sporditähed. Näiteks kettaheitjad Suure-Jaani või jalgratturid Vändrast. Jätku pole sealt aga tulnud, sest neil ei ole tugevat hoonet.

Naljaka vaheseigana üks meenutus 1960. aastatest, kui näiteks ka Vändras prooviti vehklemisega alustada. Haapsalu noored mõõgarüütlid rääkisid tolal, et küll on hull lugu nendega võistlustel kohtuda. Vehklemistehnikast polevat vastastel erilist aimu, aga rajal löövad tiivad käima nagu tuuleveskid.

Paraku vaibus see tuul ruttu ja praegu ei mäleta enam keegi, et Vändras saelaudade asemel mõõgad välkusid. See meenutus pole tõgemiseks, vaid tõestuseks, et Endel Nelise suguseid mehi ei jagunud igale poole. Ega jagu neid praegugi.

Noore õpetajana Haapsallu

Karuse vallas taluniku pojana ilmavalgust näinud Nelise kooliaastad möödusid Pärnus. Ta on meenutanud, et suviti sai mõnel hommikul aknast välja hüpatud ja kuni õhtuni mererannas hullatud, ikka teiste poistega võist.

Unistas hoonete loomisest, tahis arhitektiks saada. Sisseastumiskatsed olid sooritatud, aga parajasti käis sõda ja nooruk võeti hoopis saksa armee lennuväe abiteenistusse. Aasta pärast põgenes ta sealt ja varjas ennast metsas.

Sõja lõppedes sattus ta kehakultuuri õppima ja Tartu ülikooli lõpudiplomiga suunati ta Haapsallu. Koos kursuseõe Ilmega, kellega nad oli äsja abielunud. Algul polnud neil siin õiget elamistki. Peatuti tuttavate pool, magamiseks madrats põrandal.

Tollaseid sõjajärgseid noori innustas suur tahtmine ja elurõõm. Tahtmisest ja unistamisjulgusest ei tulnud puudu ka värskest abiellunutel. Nad asusid tööle kehalise kasvatusõpetajateks Haapsalu 1. keskkoolis. Aasta oli siis 1950.

Lisaks koolitundidele löid nad kohe laste treeningrühmad sportvõimlemises ja Endel muidugi ka vehklemises.

Kadakane algus

Takkajärgi tundub see fakt veidi uskumatu, sest Nelis ise oli vehklemisega alles paari aasta eest esimest korda kokku puutunud. Ülikooli 3. kursusel leiti äkki, et keegi tudengeist tuleb Venemaale vehklemisõpingutele saata. Nelis oli lühikest kasvu, aga kiire reaktsiooniga ja tema saadetigi. Kuuajased kursused Saraatovis süstisid noormehesse pisiku, millest ta ei vabandunud elu lõpuni.

Endel Nelise (1925–1993) märgilised aastad

- **1946–1950** Tartu riikliku ülikooli kehakultuuri teaduskond
- **Alates 1950** Haapsalu 1. keskkooli (HIK) kehalise kasvatusõpetaja, alustas ka tööd võimlemis- ja vehklemistreenerina
- **1967** Eesti NSV teeneline treener
- **1968** HIKis loodi spordiklassid; spetsialiseeritud vehklemiskooli direktor
- **1971** Tuksi spordibaasi rajamine; esimene rahvusvaheline Valge Daami epeeturniir
- **1972** HIK, 1.–4. klasside õpilastel toimub nädalas kuus kehalise kasvatusõpetuse tundi
- **1988** vehklemisklubi En Garde asutamine

Legendiks on saanud lugu, kuidas ta äsja saabununa sammus mööda vaikset Haapsalu kõrvaltänavat ja märkas ühtäkki puumõõkadega kemplevaid poisihakatisi. Nelis olla öelnud, et tulge parem päris vehklemist õppima. Poisid tulidki, hiljem olid tüdrukutirtsud ka platsis. Vehklemisvarustust polnud Nelisel aga päevapealt võtta.

„Läksin metsa, tõi kimbutäie kadakakeppe. Maske meil polnud. Kadakakeppide otsa sidusime kaltsud, et silmi peast välja ei torkaks,” on ta aastaid hiljem meenutanud.

● „Läksin metsa, tõi kimbutäie kadakakeppe. Maske meil polnud. Kadakakeppide otsa sidusime kaltsud, et silmi peast välja ei torkaks,” on ta aastaid hiljem meenutanud.

Juba esimese aastaga tulid esimesed võidud. Veljo Maldur võitis koolinoorte spartakiadil B-vanuseklassis epee. „Olime õõ läbi võimlapõrandale laotatud mattidel ärkvel. Küll oli palju rääkida.”

Samal aastal võitis Ivi Puupus aga üleliidulise B-klassi meistritiitli floretis. Iga uus algus on erutav ja esimene edu köidab ootusärevust tulevikku suhtes. Unistused muutuvad veelgi värvilisemaks.

Kõik andekad vehklema

Kaasteeliste jaoks võisid Nelise unistused tunduda ehk utopiana, aga mehe enda hinges võis kajada näiteks Georg Otsa sugestiivne bariton, kui lööb kõlama Don Quijote töotuslaul „Näe und, ilmsi võimatut und...”

Rajada poolnisesse väikelinna kunagi rahvusvahelist tähelepanu äratav vehklemiskeskus, no sel list tempu võib korda saata ainult väga julge mees. Kartmata isegi hulluarsti, kui too peaks mehe vaimse tervise pärast muretsema.

Ärgu lehelugeja hakaku nüüd arvama, et midagi sellist ka päriselt toimus. Aga võimatu see polnuks.

Küll aga tekitavad sellised tugevad isiksused kohalikes kogukondades alati vastakaid tundeid.

Haapsalu vehklemisveteranid 1990. aastal vehklemise 40 aasta juubelil. Seisavad vasakult Helga Kala, Eesti NSV esimene meistersportlane Leili Justman; põlvele toetuvad Roland Nymann ja Eduard Püve.

Nelise kolleegid, tollased ülejäänud spordialade treenerid sattusid temaga nii mõnigi kord konflikti, sest Nelis tahtis kõik vähegi andekamad noored vehklemis- saali meelitada.

Tänapäevaks on omaaegsed pinged vajunud unustusse ja oleks pisut väiklanegi neid jälle tolmust puhtaks kloppida. Õeldakse, et kaugel on vaadates on iga asi üldiselt ilusam kui lähedalt silmitsedes. Nii on ka kaugete aegade. Tollane argine sekeldamine hääbub inimeste mälu ja püsima jääb peamine – mees ja tema tegu.

Nelise kunagised hoolealused olid varmad oma õpetajat meenutama. Andres Lipstok pajatas muigelsui, kuidas Nelis oli küsinud Uuemõisa tennisehalli rajava seltskonna käest, et kas nad teavad ikka, et Haapsalu on väike linn. Kui jah, siis kust võtavad nad oma treeningrühmadesse lapsi, kui kõik andekad on juba vehklemas.

„Ta oskas oponente väga hästi survestada. Näiteks mina käi-

sin lisaks vehklemistrennidele veel kooliorkestris trompetit mängimas,” rääkis Lipstok. „Olin vehklemises aga tõusuteel ja need kaks asja hakkasid üksteist segama. Nelis läks dirigent Tõnu Paometsaga rääkima. Hiljem tuli Paomets minu juurde ja ütles, et ma pean vist ikka vehklema minema.”

Nõudlik innustaja

Lipstok meenutas ka Nelise krutskeid. „Olin juba üleliiduliselt silmapaistev noorvehkleja ja mind kutsuti Armeeniasse Tsaghkadzori juunioride treeninglaagrisse. Nelis pani ühes minuga rongi peale ka siinse treeningkaaslase Andrusse. Armeenias ajasid koondise treenerid silmad punni, et kes see veel minuga ühes on. Tagasi siiski ei ajanud ja nii sai Andruski täiemahulise koondisemehe mahvi. Haapsalu vehklemisel jälle kasud sees.”

Lipstok toonitas Nelise puhul mehe ääretut täpsust. „Ta oli väga süsteemne treener ja ees-

Noored Endel ja Ilme Nelis õpingute päevil Tartus.

ndis ussisõnu

oone.

vehklemises Aita Puistama, Endel Nelis, Andres Lipstok ja

MIHHAIL NAUMOV / LÄÄNLANE / RAHVUSARHIIV

ERAKOJU

„Endel mõtles alati midagi välja ja riskis ka uute mõtetega kaasa minna. Naised võistlesid tollal ainult floretis, aga tema innustas ja julgustas meid epee üle minema. Sellest kasvas lõpuks välja minu edulugu.”

Teerajaja saatatus

Neliste perre sündinud poeg Peeter ja tütar Helen, kellest on tänaseks sirgunud ekstraklassi vehklemistreenerid, said samuti osa isa vaba aja ettevõtmistest. Endel ja Ilme korraldanud isegi peresiseid spordipäevi.

Peeter meenutas paari päeva eest, et isa lõbusad hovid vajusid ajapikku unustusse. Tööd ja tegemised neelasid Nelis-seeniori täielikult endasse.

Neil aastail võis Endli tegemisi jälgima sattunud terasem kõrvaltvaataja tabada end kuulmast mingit vaikset sahinat, mida võis tekitada jälgitava ajukurdu vahel tiirlev kõvaketas. Endli pidev mõttetegevus oli sedavõrd intensiivne. Ta nägi vist unenägudeski, kuidas oma asja paremini ajada ja hommikul ärgates ruttas siis kohe põllule. Ei imestaks, kui mõnel hommikul just nõnda juhtuski.

Järgitult oma asjale pühendunud isiksuste puhul võivad ümberkaudsed hakata arvama, et liigikaaslane on raske iseloomuga. Aeg-ajalt võis seda märgata Endli suhtes. Mida mees ise oma sügaval sisimas tundis, võib ainult aimata. Valitud teelt ju tagasi ei pöörata ja nagu öeldi ühes Eesti menufilmis, et okkaline saab olema su tee püha tõe juurde.

Endel Nelis lahkus 67aastasena. „See oli tal juba teine infarkt, süda ei pidanud vastu,” ütles Peeter vaevumärgatava ohke saatel.

See tango on meil meeles

Tangorütm haaras kõiki oma võimusesse. Tantsusaali põrandale astus silmi püüdev paar. Maitsekas kleidis nõtkes hoiakuga kõrgekontsalistes kingades noor daam ning teda saatev sirge rühiga sportlik härra. Mees hoidis partneriga samaväärset rühti ja selle abil tundus ta isegi veidi pikem kui tavaliselt. Ta lõuapärad olid massiivselt kokku surutud, silmis helkimas hispaaniaalikult tume pilk. Džentelmenile omaselt kandis ta tumedat ülikonda ja lipsu, kingad helkisid pillkupüüdvalt.

Paar tardus tantsu algasendisse, härra kehastus nagu võitluse tuiskavaks toreadooriks, daam painutas ennast kergelt tahapoole. Järgmisel taktil liuglesid nad mööda parketti. Nende tango lummas saaliseinte ääres seisvaid peoliste ridu. Parketil särasid Ilme ja Endel Nelis.

See tango on fotona mällu sööbinud tollastele, 1960. aastate koolinoortele tänini. Ilme ja Endel viisid ju aastaid keskkoolis läbi ka peotantsukursusi. See oli väärtus omaette.

Kadakepid panid aluse tänasele Haapsalu vehklemise kuldajastule. Kadakapöösale lähenedes võis Endel salamisi unistada eesterendavast muinasloost ja ei unustanud ta ka ussisõnu sosisitamast. Iga ime sünni juures juhtub alati midagi müstilist.

Aga neid sõnu teavad vaid asjaosalised ise.

Segadusse ajavad sügislilled

Eesti aianduselus on asju, mis ei muutu kunagi, ja üks neist on igasügisene kibe andmine Facebooki aiandusgruppides teemal, kas pildidel näidatud lilakasroosad madalad lilled on sügislilled (*Colchicum autumnale*) või sügiskrookused. Siinkohal kahjuks isegi ei saa leebelt nentida, et nii palju, kui on erinevaid inimesi, niipalju on ka erinevaid arvamusi. Pigem väljenduksin nagu Agu Sihvka: teadmine – valgus, mitteteadmine – pimedus. Ning krookuste ja sügislilled segiajamine võib mõnel juhul olla eluohtlik.

Arvan, et osalt on ehk probleemi põhjus sügislilled segadusse ajav nimi. Kahjuks ma ei tea, kes selle taime eestikeelse nime omal ajal välja mõtles, aga see oli kindlasti ebaõnnestumine. Eesti keel oma ökonoomsuses lubab ju iseenesest nimetada sügislilledeks kõiki sügisel õitsevaid lilli, nagu sügisastreid, teatud liiki hiliseid päevakübaraid, kikkaharju, lurslilli, villülaseid ja krüsanteeme – nii nagu sinililled, ülased, karukellad, tulbid ja krookused on kõik puha kevadlilled. Ja kui nüüd on üks lill, millel ongi nimeks lihtsalt sügislill, siis tundub see paljudele liiga lihtne, et olla tõsi ning tekibki küsimus seda nimetada ikka kuidagi konkreetsemalt ... näiteks sügiskrookuseks. Siinkohal läheb aga jälle viltu, sest krookuste hulgas ei olegi liiki nimega sügiskrookus, vaid on terve rida sügisel õitsevate krookuste liike. Eestis leidub neid siiski vaid tõeliste taimeentusiastide aedades ja seda mitmel põhjusel, millest kavatsean kunagi sügisel edenedes ka kirjutada.

Põhimõtteliselt suudab igaüks sügislilledel ja krookustel vahet teha juba lehtede järgi. Sügislilled lehed ilmuvad kevadel. Need on umbes 15 cm kõrged, üsna laiad ja moodustavad päris kena puhma. Sügislille lehtede kuju meenutab natuke piibelehtede või karulaukude lehti. Sellest sarnasusest sünnib igal aastal omajagu õnnetusi, kui karulaugulehti otsivad inimesed kogemata sügislillelehti korjavad ja toiduks valmistavad. Nimelt sisaldab sügislill päris karmi mürgi kolhitsiini, mis juba tagasihoidlikus koguses põhjustab südame töö ja hingamiselsundite talitluse häireid, samuti leukopeeniat ning mürgistus võib lõppeda surmaga, kui inimene õigel ajal ei taipa meditsiinilist abi otsida.

Suve edenedes sügislille lehed närbumad ja kaovad. Nende töö on tehtud – sügislille sibul on toidetud. Järgneb suvine leiva luusse laskmine, et sügisel saabudes võiksid neist sibulatest puhkeda imeilusad, üsna suured roosakaslillad või valged õied. Kui sügislill õitseb, siis ilma lehtedeta. Sellest tulenevalt nimetatakse neid mitmes keeles ja ka mõnes eesti keele murdes alasti neitsiteks või paljasteks neitsiteks. Krookus seevastu ajab koos õitsemisega ka lehed välja ning need on hoopis erinevad sügislille lehtedest, kitsad, madalad ja nooljad, sarnanedes pigem mingi murukõrrelisega.

Veel võib krookuse ja sügislille õie eristamiseks üle lugeda nende tolmukate arvu: sügislilledel on neid kuus, krookustel kõigest kolm. Kuid ma ausalt öeldes arvan, et oma aias kasvava lille määramisel pole isegi niikaugele vaja minna, sest kui meil tõepoolest kasvaks aias mõni sügisel õitsev krookus, siis me niikuinii juba teaksime seda. Sügisel õitsevad krookused on sedavõrd haruldased küll, et nad iseenesest aeda ei satu, ja niivõrd tagasihoidliku paljunemisega, et sõbralt nende sibulaid juba ei saa. Isegi aianduspoodides ja lillesibulalettidel kohtame sügisel õitsetavaid krookuste sibulaid üsna harva. Seega: kui meie aias õitsevad suurte krookuste moodi roosakaslillad madalad lilled, millel ei ole lehti, on tegu kindlasti Eesti aedades vägagi levinud ja populaarse te sügislilledega.

Sügislilled pere-konda *Colchicum* kuulub üle maailma ligemale 160 erinevat liiki, aga meie siin Eestis tunneme ainult neid, mis on niiskusele kõige vastupidavamad. Looduslikult on sügislilled pärit Lähis-Ida, Lääne-Aasia, Aafrika terve pika idaranniku ja Vahemere maade aladelt. Osa

Sügislill.

TIINA KELVISTE

õitseb sügisel, nagu eestikeelne nimigi ütleb, aga osa liike (Eesti aedades pigem haruldased) kevadel – ja neist viimastest ma millalgi maikuus ajaleheveergudel ka juba kirjutasin. Meie aedade kõige tavalisemad asukad on üsna sügise hakul puhkevad harilikud sügislilled, *Colchicum autumnale*, tuttavad juba vanaemade aedadest. Kuid tänapäeval liigub siin-seal ka hariliku sügislille valgeõielist vormi „Album”. Samuti on väga ilus, kuid juba palju haruldasem hariliku sügislille valge täidisõieline sort „Alboplenum”, samuti üks kõige tumedama õievärviga sügislilli üldse: peaaegu purpurpunane „Atropurpureum”.

Veel on üsna varajane õitseja kaunis sügislill (*Colchicum speciosum*), mis puhkeb samamoodi juba septembri alguses. Ta on harilikust sügislillest veidi kõrgem – tema roosad, laialt lehterjad, valge neeluga õied puhkevad umbes 20 cm kõrgusel maapinnast. Ka tema lehed on kevaditi ootamatult prisked, lehepuhma kõrgus võib olla ligi 30 cm. Temastki on olemas valgeõieline vorm, mis minugi aias kasvab, samuti tean, et tal on paar põnevat sorti, nagu „Turkey” ja „Ordu”. Kahjuks ei ole mul kumbagi õnnestunud hankida. Kauni sügislille puudus on nõrgavõitu õievarred, mis eriti õitsemise lõpujärgus ei suuda taime suuri õisi üleval hoida.

Ruuduline sügislill, *Colchicum bivonae*, on juba natuke hilisem õitseja. Nagu nimigi ütleb, on tema tugevrosadel õielehtedel tumedama tooniga väike maleruudumuster. Tal on tõesti suured õied. Ka temast on aretatud mitmeid sorte. Temast veelgi suuremate õitega ja samuti hiline on hiid-sügislill *Colchicum giganteum*. Õnneks ei karda tema kopsakad heleroosad õied öökülma ja seepärast saame neid aias imetleda isegi hallade aegu.

Eks neid sügisel õitsevaid sügislilleliike, mis Eesti kliimas hakkama saavad, on muidugi veel, aga et nad aedades tõepoolest enam kuigi levinud ei ole, siis ehk pole põhjust rohkemast juttu teha. Küll peab ütleva, et erinevaid sügisel õitsevate sügislilledel liike ristates on sordiaretus meie aedadesse toonud näiteks täidisõielise, väikeste roosat vesiroosi meenutava ja üsna populaarseks muutunud „Waterlily”, samuti väga uhket purpurroosat värvi „Autumn Herald”, heleroosa „Gracia”, ruudumustriliste õitega „Lilac Wonderi” ja hästi laialt avaneva õiega „Glory of Heemstede”. Tahan küll hoiatavalt lisada, et kõik need liigid ja hübriidid ei pruugi Eesti aedades olla ühtmoodi külmakindlad. Mina olen paarist haruldasemast sügislillest igatahes talvel ka ilma jäänud. Seega, kui meil õnnestub hankida mõni eriline sügislill, võiks tema kasvukoha valikule rohkem tähelepanu pöörata kui harilikku sügislille istutades.

Sügislill armastab päikesepaistelist kasvukohata ning kobedat, huumusrikast ja sõmerat mulda. Tähtis on, et tema kasvukoht poleks liiga tihke ega niiske. Seega savisel pinnasel asuvas aias tuleks talle istutusauku kõvasti liiva ja komposti sisse segada. Mõned sügislilleliigid ja -sordid on selles osas tundlikumad kui teised, nii et siin on kasvukoha hoolas ettevalmistus omal kohal.

Igatahes on nad kõik ilusad ja tõsiseltvõetavad kandidaadid sügisese lillepeenra esiritta ja seetõttu võiks sügislilledel erinevaid liike ja sorte kaubanduses palju rohkem liikuda. Aeg-ajalt lillesibulalettidelt midagi huvitavat ikkagi leiab ning kui peale satute, siis poodi ärge seda pakkest jätke – neid erilisi sügislilli on siiski päris harva käepärast.

AITÄH

KES MIDAGI SAAB,
SEE ÜTLEB AITÄH!
SEST MUIDU ON INETU,
MUIDU ON PÄHH,
JA PÄRAST EHK MIDAGI
ENAM EI ANTA,
EI KIIDETA EGA KA
KÄTE PEAL KANTA.
SEE OLEKS KURB JU
JA SEE OLEKS PAHA,
JA SEDA ME PÄRISELT
KEEGI EI TAHA.
SESTAP, KUI ANTAKSE,
ÜTLE AITÄH,
SEST NII OLED VIISAKAS.
MUIDU ON PÄHH.

LASTESUDOKU

2		5	3		1
6					5
3					4
4		1	5		3

KAKURO

	6	38	12	9				40	17
10						24		12	
35								11	
								16	
	4				23				
10									9
16					30				
			10	14					
10							12		
							22		
	19					10			
17									12
13				31					
15					21				

PROPAGANDA VORM POLIITIKAS JA SUHTEKORRALDUSES		PÖLASTAV ÜTLUS	... NOOL	LANTAAN	D NAABER	EESTI JALG- PALLUR	MEELEKOHT	EESTI KUNSTNIK (NIMI+IN)	TUULE- PUHANG	NAISENIMI	TOIMEKAS	AUDI MUDEL	SPORAN- GIUM	HAPNIK	HOOLDAMA, JÄRELE VALVAMA	LAKSU (LASTEK.)	ÕIGE ... ON SOE																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
...LOOGIA (KOOPA- TEADUS)						SAMMAS- KÄIGUGA ÜMBRITSE- TUD SISEÕU					SOOME- UGRI KEEL																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
TAGUMINE OTS					KAUBIK									SUMERI JUMAL																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
					... KOLL (TEIVAS- HUPPAJA)									KAASA PAPA																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
IHKAMINE				TÕSIASJAD								SÄTENDAV																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
				HOLLANDI ISO-KOOD								ILM (HELLIT.)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
NORD		HARJUMUS, RUTIIN						NAISENIMI								EKSA- EESTI HELILOOJA (EESN+N)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
		JOOK						DOPINGU- AINE																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
NÄITEKS			JO-...-MI			...JALAS			VABALT, JÕUDE					... MARDNA (KERAAMIK)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
			...LOOGIA (RAHVA- TEADUS)			NAISENIMI			AORDI- PÕLETIK					POCO FORTE																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
HÕIGE				EESTI MALETAJA			VERD IMEV PUTUKAS						...MADU (INDIA KOBRA)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
TEGEVUSRUUM (PILTL.)				ÕÕBIK			VAJADUST ÜLETAV						EKSAMI- PERIOOD																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							</

E 29. september

00:25 Hommik Anuga **01:35** Nullpunkt **02:22** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Jutud Juuretasandil **12:15** Nuta või naera **13:00** La Promesa **14:00** Raugematu „Laine“ **15:00** Stanley Tucci avastamas Itaaliat **15:45** Südameasi **16:35** Önne **13** **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Mullist välja **20:30** Osoon **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Välisilm **22:10** Süüria pärast Assadi **23:05** Klassikatahed

00:20 Maggie Moore (x2) **02:15** Brokenwoodi mõrvad **04:10** Peeter Võsa otsib tööd **05:00** Postimees.ee **06:00** Reporter+ **06:30** Telehommik **09:10** Silmast silma **09:40** Telehommik **12:30** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetekiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Kuuuurija **21:30** Silmast silma **22:00** Öhtul! **23:00** Kiired ja ilusad Gruusias

00:30 Midsomeri mõrvad **02:25** Üks nädal Jesperi ja Mariga **03:15** Mees majas **04:15** TV3 uudised **04:45** Stefaniga Armeenias **05:30** The Floor – valluta võidupõrand: **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:30** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **09:00** The Floor – valluta võidupõrand: Finaal **11:00** Klassikokkutulek 3: Ristiisad **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Kaks öde **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Märgatud Eestis **21:30** Roaldiga trellide taga **22:30** John Wick 3: Parabellum

00:35 Maast leitud raha **01:50** Meie hõimlased **02:22** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Audrey varjupaik **07:20** Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Pörsas Peppa **07:55** Karu Karla **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Ella, Oscar ja Huu **08:20** Anna ja sõbrad **08:25** Angelo reeglid **08:40** Ollie ja Kuu **08:50** Rõõmus Koll **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Taimekaitsevahend rapsi kahjurile. Fotojaht hirvede pulmas. Metsvint **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Öö pärijad **11:50** 31. jaoskond **12:10** 31. jaoskond **12:35** Werner Herzog – radikaalne unistaja **14:05** Ukraina stuudio **14:35** Ring ümber Ruja **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Angelo reeglid **16:10** Väike noid Zouk **16:20** Riuklikud loomad **16:25** Kapten Stella **16:30** Ella, Oscar ja Huu **16:40** Kriipsu Juku kodu **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Loomarahva TV **17:10** Kirbu-Krants **17:20** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **18:00** Luise ja Oliver **18:10** Tom ja Fluffy **18:15** Tom ja Fluffy **18:20** Luka lustisõidurong **18:35** Lucas **18:40** Taaspunabpihlkaid. Susanna-Reti Rääim **18:45** Osoon. Taimekaitsevahend rapsi kahjurile. Fotojaht hirvede pulmas. Metsvint **19:15** Kultuuriuudised **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Soola paradoks – õnnistus või needus? **20:55** Siia tuleb teater **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Killud **22:00** Beyoncé ja Solange – popikuninganna ja tema öde **22:55** Uus algus **23:20** Ja jumal lõi naise...

T 30. september

00:05 Ringvaade **01:05** Südameasi **01:55** Tuleb tuttav ette. Abistav käsi **02:41** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:05** Terevisioon **11:30** Maahommik **12:15** Osoon **12:45** Elu lugu **13:00** La Promesa **14:00** Pühapäevalõuna **14:20** Eesti lood **14:50** Sissi **15:45** Südameasi **16:35** Önne **13** **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Valimisstuudio **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Valimisstuudio **22:25** Queen of F*cking Everything **23:20** Kirjandusministri juures **23:50** Ringvaade

00:00 FBI: Rahvusvaheline üksus **00:55** Öhtul! **01:50** Kelgukoerad **02:40** FBI: Rahvusvaheline üksus **03:30** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Kuuuurija **13:35** Silmast silma **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetekiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Täistund **21:30** Öhtul! **22:30** Krimi **23:00** Roaldi retked

01:05 Saatanlikud koduabilised **02:00** Märgatud Eestis **02:55** Roaldiga trellide taga **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:50** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Märgatud Eestis **10:30** Roaldiga trellide taga **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Tuvid tuules **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Laser **21:30** Sotid selgeks! **22:00** Võimalik vaid TikTakis **22:30** Must valgus **00:35** Saatanlikud koduabilised

00:50 31. jaoskond **01:10** 31. jaoskond **01:30** Ring ümber Ruja **02:30** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Tom ja Fluffy **07:15** Tom ja Fluffy **07:25** Vilda **07:30** Pörsas Peppa **07:35** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **08:00** Riuklikud loomad **08:05** Luise ja Oliver **08:15** Luka lustisõidurong **08:25** Anna ja sõbrad **08:30** Angelo reeglid **08:45** Väike noid Zouk **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Rauamaak ja rauasulatus. Lendorava seisund Soomes **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Öö pärijad **11:50** 31. jaoskond **12:10** 31. jaoskond **12:35** Teatrifantoom **13:00** Abistav käsi **13:25** Eesti nüüd siis Vabariik **13:55** Välisilm **14:20** A-ha – True North **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Angelo reeglid **16:10** Väike noid Zouk **16:20** Puuonni lood **16:30** Rebased ja mägrad **16:43** Kriipsu Juku kodu **16:45** Anna ja sõbrad **16:55** Vilda **17:00** Loomarahva TV **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **18:00** Floor paneb reeglid paika **18:08** Kriipsu Juku kodu **18:10** Röövlitütar Ronja **18:35** Lucas **18:45** Osoon. Rauamaak ja rauasulatus. Lendorava seisund **19:15** Kultuuriuudised **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Tõde ja valed **20:55** Siia tuleb teater **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Killud **22:00** Louis Theroux' intervjuud **22:50** Tänavavõli hoidjad **23:45** Vallatud Vestid ja sõbrad

K 1. oktoober

00:50 Südameasi **01:40** Tuleb tuttav ette. Elisabeth Jõhvi **02:25** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Eesti mäng **12:15** Ühe pere muusika **13:00** La Promesa **14:00** Pühapäevalõuna **14:25** OP lood **14:50** PÖFF 25 **15:40** IT-vaatlik **15:45** Südameasi **16:35** Önne **13** **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Tähelepanu! Tegemist on teadusega **20:05** Pealtnägija **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Esimene stuudio **22:05** Rahvusvahelise muusikapäeva gala **23:20** Muusika mu sõnadele **23:50** Ringvaade

00:00 Vale jälgedel **00:55** Öhtul! **01:50** Kelgukoerad **02:40** Vale jälgedel **03:30** Krimi **04:00** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Täistund **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetekiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Tagasi juurte juurde **21:30** Öhtul! **22:30** Eestlased Lõuna-Koreas **23:00** Mustad lesed

01:30 Laser **02:30** Sotid selgeks! **03:00** Võimalik vaid TikTakis **03:25** Kahevõitlus **03:50** The Floor – valluta võidupõrand **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Sotid selgeks! **10:00** Laser **11:00** Võimalik vaid TikTakis **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Armastuse kaljud **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **21:30** Mees majas **22:30** Taavi Mallega Aafrikas **23:30** Vutipapa

00:30 Beyoncé ja Solange – popikuninganna ja tema öde **01:20** 31. jaoskond **01:45** 31. jaoskond **02:05** Öö pärijad **02:30** Öö pärijad **03:01** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Loomarahva TV **07:20** Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Floor paneb reeglid paika **08:00** Rebased ja mägrad **08:15** Puuonni lood **08:20** Angelo reeglid **08:35** Pörsas Peppa **08:40** Ernest ja Celestine **08:50** Anna ja sõbrad **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Niidutaimede kasvatamine. Lendorava seisund **10:30** Soomes. Lääne-pöialpoiss **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** Öö pärijad **11:50** 31. jaoskond **12:15** 31. jaoskond **12:35** Yasmyn. Selgus päevaks või paariks **13:55** Esimene stuudio **14:20** Katie Melua – Live at Rivoli Ballroom **15:30** Lastekirjandusministeerium **15:45** Superkangelaste kool **16:00** Angelo reeglid **16:10** Ollie ja Kuu **16:25** Luz ja orkester **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Väike täitsa suur poiss **16:45** Anna ja sõbrad **16:55** Oodo **17:00** Audrey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **18:00** Floor paneb reeglid paika **18:10** Röövlitütar Ronja **18:35** Lucas **18:45** Osoon **19:15** Kultuuriuudised **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Eestlased Lõuna-Koreas **20:50** Osooniloomalood. Jäälind **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Killud **22:00** Yasmyn. Selgus päevaks või paariks **23:20** Louis Theroux' intervjuud

N 2. oktoober

00:50 Südameasi **01:40** Tuleb tuttav ette. Vana Toomas kõike teab **02:28** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Hommik Anuga **12:45** Maahommiku lood. Kolotsi kitsetalu **13:00** La Promesa **14:05** Pühapäevalõuna **14:25** Rahvusvahelise muusikapäeva gala **15:40** Kultuuri kodu **15:45** Südameasi **16:35** Önne **13** **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** OP **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Esimene stuudio **22:05** TeadusEST **22:35** Stanley Tucci avastamas Itaaliat **23:20** Pealtnägija

00:05 Jamie Gruusias **01:05** Öhtul! **02:00** Kelgukoerad **02:50** Jamie Gruusias **03:45** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Tagasi juurte juurde **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetekiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Armastuse malev **21:30** Öhtul! **22:30** Jälg **23:00** Vösavinkel suvitab **23:55** Clarksoni farm

01:30 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **02:25** Mees majas **03:20** Kahevõitlus **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Mees majas **10:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Lilled vihas **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **21:30** Pöördes **22:30** Šaakali päev **23:40** Üle ja ümber: autoga Kolumbias

00:05 Uus algus **00:25** Machina Faust **01:45** Öö pärijad **02:10** Öö pärijad **02:42** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Floor paneb reeglid paika **07:20** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:45** Ernest ja Celestine **07:55** Pörsas Peppa **08:00** Oodo **08:10** Anna ja sõbrad **08:15** Audrey varjupaik **08:25** Antoine'i neli aastaaega **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Puidukeemia tootmine. Osmussaar ja Neugrundi kraater **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Öö pärijad **11:25** 31. jaoskond **12:15** 31. jaoskond **12:35** Yasmyn. Selgus päevaks või paariks **13:55** Esimene stuudio **14:20** Katie Melua – Live at Rivoli Ballroom **15:30** Lastekirjandusministeerium **15:45** Superkangelaste kool **16:00** Angelo reeglid **16:10** Ollie ja Kuu **16:25** Luz ja orkester **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Väike täitsa suur poiss **16:45** Anna ja sõbrad **16:55** Oodo **17:00** Audrey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lunnisaar **18:00** Muumioru lood **18:20** Mina ja Miia **18:45** Osoon **19:15** Kultuuriuudised **19:30** Eesti lipp ümber Islandi **20:00** Loomade salaalu **20:50** Osooniloomalood. Jäälind **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Killud **22:00** Minu kuritegu **23:40** Louis Theroux' intervjuud

R 3. oktoober

00:05 Ringvaade **01:05** Südameasi **01:55** Tuleb tuttav ette Oi aegu... oi aegu **02:38** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** OP **12:30** Mullist välja **13:00** La Promesa **14:05** Pühapäevalõuna **14:25** Elu lugu **14:55** Ühe pere muusika **15:35** Kultuuri kodu **15:45** Südameasi **16:35** Önne **13** **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pühapäevalõuna **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Muusikast Mihkel Rauaga **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Karen Pirie **23:15** Värvimuusika

00:55 Öhtul! **01:50** Kelgukoerad **02:45** Tagasi juurte juurde **03:40** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Südamesoov **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetekiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi päästjad **19:00** Reporter **20:00** Kelle suu suitseb? **20:35** Kas lõome käded? **22:00** Kõök **22:30** Linnaluba

00:40 Zevakin ja Valting vs Ameerika **01:35** Pöördes **02:35** Suletud uste taga **03:25** Kahevõitlus **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:25** Üle ja ümber Lääne-Aafrika **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **10:30** Pöördes **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: kui loeb vaid armastus **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand: Finaal **22:00** Joel Ostrati suur maitserännak **23:00** Tagasi tippu

00:30 Taevavõitlusi hoidjad **01:20** 31. jaoskond **01:45** 31. jaoskond **02:05** Öö pärijad **02:30** Öö pärijad **03:02** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Audrey varjupaik **07:20** Pörsas Peppa **07:28** Kriipsu Juku kodu **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Rebased ja mägrad **08:05** Luz ja orkester **08:10** Lunnisaar **08:15** Oodo **08:25** Anna ja sõbrad **08:30** Angelo reeglid **08:45** Ollie ja Kuu **08:55** Muusika. Saatest Sügise laulud **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Võortaimede tõrjumine. Osmussaare ajalugu. Laidevahe **10:30** Eesti lipp ümber Islandi **11:00** Tõde ja valed **11:50** 31. jaoskond **12:15** 31. jaoskond **12:35** Soola paradoks – õnnistus või needus? **13:30** Killud **14:00** Esimene stuudio **14:25** Eesti Laul 2025. Proovipäev **14:35** Eesti Laul 2025. Proovipäev **14:50** Väike lugu suurest orkestrist **15:30** Ninjakunstnik **16:00** Angelo reeglid

Imelikud juhtumised Tatriku alevis 20. osa

RICHARD ROHT

„Noh, ja kus ta võiks olla?”

„Kust mina seda tean,” uris Nüri pahaselt. „Sääraste kabajantsikutega ma enam ei seltsi.”

„Noh, kas ta midagi oma plaanidest ei rääkinud?”

„Miks ei rääkinud? Sestsaadik, kui ta kaupmehel raha üle löi...”

„Lõi ta siis tõepoolest kaupmehe raha üle?” haarasid kõik jälle peast kinni.

Nähes, et teised nii vähe taipavad, muutus Nüri õieti toredaks.

„Mida's teie õige arvate?! Tema löi kaupmehe raha üle, käis enne linnast rohtu, jalgratast ja laia kübarat ostmas. Valas rätku sisse uimastavat rohtu – ja kaupmees oli pikali kui siug. Peale seda võttis rätsep raha; selle asukoht oli tal teada; pani uksest seestpoolt riivi ja läks läbi akna välja, pärast lükkas ta akna väljast kinni.” (Nüri seletuse selle koha juures oli ühel politseiametnikul väga loll nägu.) „Naisi ehmatas niisamuti – pani söekpõlenud tiku suhu, sealt naised võtsidki selle jutu, et surnul tuli suust välja käinud. Noh, ja ka apteekrit hirmutas valge linaga.

Tahtis veel Voorust ja Aisapuud vaatama minna, kuid et kaupmees politseiga jändama hakkas, siis arvas paremaks veel üht üldist jumalagajätismürglit teha ning jalga lasta. Põrutaski lepinkus minu vana püssiraua toru kivilõhkumispüssirohuga lõhki ning kihutas alevist rattaga läbi. Kus ta, kurat, nüüd on, ei mina tea.”

„Aga ehk valetad, Nüri?” ütles politsei. „Said oma viiskümend tuhat pihku ja pead suu?”

Nüri sülitas vihaseks. „Või viiskümend tuhat pihku...” pahandas ta. „Närust markagi ei annud ta mulle, petis, kõrilõikaja niisugune...”

„Tohoh, pagan! Kuidas nii?!” „Noh, ikka lubas, lubas, jootis ja söötis mind... Kandsin kurivaimule ise pööningule sööki-jooki järele... Ütles, et võtab mu laia ilma kaasa, ütles, et rändame võõrale maale, mina hakkas kirjanikuks ja sina, Nüri, oled niisama mulle kompanjoniks... ptüii” Nüri sülitas jälle.

„Uskusin teist, paber oli mul käes... mida mul karta oli? Mõtlesin, kus ta maalt ikka pääseb... kui raha ei anna, lähen

paberiga politseisse. Aga võta näpust... kaval oli, rätsepa kurivaim... Jootis mu enne lahkumist nii täis, et ma ööd ja päeva maast ega ilmast midagi ei teadnud... Kui märkusele tulin, oli mu paber põuetaskust kadunud ja rätsepa jälgegi polnud enam näha. Muidugi sain pärast aru, et mu nahk on üle löödud. Paber... ma igavene loll!” puhkes Nüri äkki nutma. „Kus oli mu mõistus, et ma ise enda nii sisse mähkisin?! Nüüd seisan raudus teie ees. Aga, kui asi ka kõrvalt poleks välja tulnud ja rätseppa oleks edasi surnuks peetud, – kas oleksin ma julgenud ta kuradi peale kaebama minna – kaebama minna iseenese peale... Sellest sai see saadan inimese nahas väga hästi aru, mina, loll, aga mitte.”

Ning Nüri nuttis südantlõhestavalt.

• „Vaatame, ehk saame sinu süüd kergendada. Sa oled kurjategijaks tõesti liiga... loll,” tahtis ametnik öelda, kuid ütles „hea...”

„Ära nuta,” trööstis teda üks ametnikkudest. „Vaatame, ehk saame sinu süüd kergendada. Sa oled kurjategijaks tõesti liiga... loll,” tahtis ametnik öelda, kuid ütles „hea...”

11. Paari päeva pärast ilmus ühes „ameerikalikus” lehes rasvaste tähtedega järgmine sentsatsiooniline kirjatükk:

Imelikud juhtumused Tatriku alevis.

Inimene, kes k i n n i a e l u t a t u d kirstus maha maetud, jalutab päise päeva ajal oma kaaskodanikkude keskel ringi.

Võit võiduloosiga pärast surma.

Kirjatükk ise oli järgmine: „Meile kirjutatakse Tatriku alevist väga ustavast allikast (mitme kohaliku haritlase allkirjaga):

Imelikud lood on käimas Tatriku alevis. Mõni nädal tagasi suri siin kohalik rätsep Andres Antvärk. Kui uskumatu see ka on, aga paar ööd peale surma ilmus rätsep või ta vaim öösi koju, näitas end oma ämmale ja naisele põleval suul ja kadus siis sama

saladuslikult, kui ilmus. Järgmisel ööl nägi teda kohalik apteeker Peet Tolmats *alias* Peter Tolmaz. Rätsep või ta vaim ilmus nimelt apteegi akna taha ja kutsus apteekri välja, kes sellekohaselt hirmsasti heitunud jooksis oma tuttavatelt abi otsima. Kõige koledam, et rätsep apteekrit jälgis, kuni viimane tuttavate poole jõudis.

Kuna need sündmused alevi elanikkude meeltes isegi palju segadust sünnitasid, juhtus kolmandal ööl veel midagi palju imelikumat. Rätsep ilmus kohaliku kaupmehe härra Unipää juurde, seletas, et ta elab nüüd neljandas taevas ja tahtis kaupmeest sinna kaasa viia. Kaupmees kaotaski sellepeale meelemärguse, kuid arvatavasti segas miski teise ilma olevust ja ta ei saanud kaupmeest kaasa võtta ei kehaliselt ega vaimiliselt, sest kaupmees tuli mõne tunni pärast meelemärgusele. Aga see, kus ta oma jutustuse järele meelemärgusest olekus vaimus liikunud ja käinud, on nii imeline, et paneb tõepoolest uskuma teisi hauataguseid ilmu.

Järgneb

SUDOKUD

3	4			1			6	2
			4	7	6			
				9				
	6	7				3	2	
4								1
	3	5				9	7	
				2				
			8	5	1			
5	8			4			3	7

				1				
6	4						3	5
1		7				6		4
8			4		5			2
			8	6	2			
5			7		1			9
2		1				3		6
4	5						9	1
				4				

KUHU MINNA

• KINO

Haapsalu kultuurikeskuses: „Ühemõõtmeline mees” – 29. sept kl 15 ja 17.30, 4. okt kl 13, 6. okt kl 17.30.
„Rooside sõda” – 29. sept kl 19.30, 4. okt kl 11, 6. okt 19.30.

• TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 30. sept ja 1. okt kl 19 Vanemuise teater „Päikesepoisid”, piletid 35 €/31.50 € Piletikeskuses.

• KONTSERT

Haapsalu kultuurikeskuses: 3. okt kl 19 Rainer Jancis „Continum” LIVE, pilet 25 € Fientas.

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum K-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K-P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda K-P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R-P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T-L kl 10–16. Muul ajal ettetellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum R-L 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com, tel 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud T-L 10–17. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

• NÄITUSED

Lasteraamatukogus (Wiedemanni 11): „Põgus pilguheit läbi aja. Eesti illustraatorite loomingut”.

Näitus jääb avatuks kuni 31. oktoobrini.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): Marko Mäetamme „Teekond tundmatusse osa 2. Sealpool seitsme päikese merd” 28. septembrini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): **majagaleriis** Väandra muusika- ja kunstikooli õpilastööde näitus „Karvased ja sulelised Väandrast” 18. oktoobrini.
Hoovigaleriis Drink and Draw Haapsalu 2023–2025 ülevaatenäitus 27. septembrini. Galeriid avatud T-R 14–18, L 12–16.

Lihula muuseumis (Lihula mõis, Linnuse tee 1): Aide Leit-Lepmetsa joonistuste näitus „Lihula rahvarõivas pliatsi ja paberiga” jääb avatuks septembri lõpuni. Piletita. T-L kell 10–17. Näitus „Läänemaa naise pidulikud rõivad 19. saj lõpus ja 20. saj alguses” jääb avatuks septembri lõpuni. T-L kell 10–17. Näitus „Lihulas sündinud loodusteadlane Wilhelm Konstantin Frommhold Petersen” püsiekspositsioonis. T-L kell 10–17.

• Österby Sadamarestos

(Österby sadam): Aide Leit-Lepmetsa pitsiliste maalide näitus. Avatud septembri lõpuni R-P.

• Asuküla seltsimaja galeriis

(Mägari küla): grupinäitus „Ülestähendus metsikutelt radadelt” 15. oktoobrini. T-K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

• RAAMATUKOGUD

Keskraamatukogu (Posti 3) ja **lasteosakond** (Wiedemanni 11) E-R 10–18, L 10–15, **laenutus-punkt** (Kastani 7) T 14–17, R 11–14.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K-N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T-K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

Ridala raamatukogu (Kooli 1, Panga küla) E-K 10–18, N 14–19, R 10–14. www.lib.haapsalu.ee.

Teie ürituste info võiks olla siin!
Saatke info aadressile le@le.ee.

Regionaalhaigla
Verekeskus

TULE DOONORIKS,

kui oled terve, puhanud ja söönud, kehakaaluga üle 50 kg, 18–60aastane.

Võta kaasa isikut tõendav dokument!

verekeskus.ee [f Doonorid](https://www.facebook.com/Doonorid) ja Sõbrad

Lääne Eluga OLETE NÄHTAV!

Astuge toimetusest läbi ja kingime teile ja teie sõbrale helkuri, et jõuaksite tervelt koju.

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.

Toimetus 473 7222,

kuulutused ja reklaam 473 7111,

e-post info@le.ee, reklaam@le.ee

Kodulehekülj: www.le.ee

Peatoimetaja Alvar Õepa

Toimetajad Kaie Ilves, Malle-Liisa Raigla,

Andra Kima, Kaire Reiljan, Juhana Hepner

Keeletoimetaja Riina Tobias

Küljendaja-kujundaja Tiina Kelviste

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste

Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504 Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod

Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031, SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:

tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

Ostan vanu raamatuid, maale, graafikat, postkaarte, nõusid, münte jne. Tel 5829 9810.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

Müüa kastmõrd ja kolm rivimõrda. Püügiruo 29-32. Tel 502 0654.

Müüa ajaloolise püügioiguse nakkevõrgud. Tel 5660 6129.

Müüa söödateravilja. Tel 5196 7422.

HAAPSALU UKSETEHAS MÜÜB PUITBRIKETTI. UUS HIND 175.-/alus! INFO 472 0800.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Küttepuid müük: valgelepp, sanglepp, metsakuiv okaspuu. Mõõdud vastavalt soovile. Täpsem info: 5697 5216.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Lõhutud toores lehtpuu, metsakuiv okaspuu, hind al 50.-. Laotud puude tärn 10 ja 15 m autoga. Tel 521 1377. 3m lehtpuu, hind kokkuleppel. Tel 502 4895.

TURG

TALVEKARTUL VÕRUMAALT! Müün 11.–12. okt. Haapsalu turul toidukartulit. Erinevad sordid. Kojuveo võimalus. Samas müün kapsast, porgandit, peeti. Tel 5198 7065.

MITMESUGUST

Võtame vastu üleliigsed raamatud. Tuleme ise järele. Tel 5615 5175.

KINNISVARA

Müüa remonti vajav 4-toaline korter Jõõdres (II korrusel). Täpsem info tel 5566 3485.

TEENUS

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtmed kätte lahendused. Dekkan.ehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Hauaääraste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekäevude puurimine ning projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatööde müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus ja üldehitustööd nii sees kui väljas. Saabtehtud OÜ, tel 5454 0423.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E–P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Pakume professionaalseid siseviimistlustöid:

- maalritööd;
- pahteldamine ja tapeetimine;
- põrandate paigaldus;
- siseuksed ja liistud;
- väikesed remonditööd.

Tel 508 0945.

Hauaplatsid, maja värvimine, vannitoad jm abitööd. Tel 5451 0752.

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail: info@developingehitus.ee.

TÖÖPAKKUMINE

Oru Auto pakub tööd rekajuhile (poolhaagisega Scania) Eesti piires. Info: auto@oruauto.ee. Tel 5662 6455.

Bellfire OÜ otsib oma Palivere tehasesse õmblejat ja pehme mööbli valmistajat. Väljaõpe kohapeal. Info tel 511 3551.

Toimetused kuulutuste sisu eest ei vastuta.

KAKURO

			23	9		10	21		28	19
		12			13			14		
	4									
6					11			16		
				18				15		
3				21						
			25							
	22						13			
12									12	
19							27	13		
12						13				
			15							
		12							12	10
	13				16			9		
11				29						
10				23				4		
							16			
4				15			12			
			18				20			
	4	19								
		29						28	16	
12						15				
19						28				
						13				
	13				26					
19				18						12
21								4		
								13		
7				12			15			
11				4			12			

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Lääne Elu
toimetused ootab tööle

REKLAAMITOIMETAJAT.

Tööülesanded: reklaami müük, reklaamitellimuste vastuvõtmine ning reklaamide kujundamine ja planeerimine.

Kandidaadilt ootame head suhtlemisoskust, korrektsust, positiivset ellusuhtumist ja pingetaluvust.

Vajalik on kontoritöö programmide kasutamise oskus ning võimekus töötada nii iseseisvalt kui ka meeskonnas.

Kasuks tuleb reklaami- või turundusalane töökogemus.

Omalt poolt pakub Lääne Elu väljaõpet, nüüdisaegseid töövahendeid ja -keskkonda ning toetavaid töökaaslasi.

CV koos motivatsioonikirjaga saata: reklaam@le.ee.

Läänemaa vähiühing
on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba 20 aastat. Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing,
SEB EE621010220047448013.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine 515 9572 / 5560 2367
Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273
Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094
Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.
Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus.weebly.com/

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga. **Aitame koos!**

Tel 5355 4330

Sinu kuulutus võiks olla siin!
Kuulutus lisa mugavalt Lääne Elu veebis: online.le.ee/lisa-ajalehe-kuulutus

Oled alati südames ja mõtetes meiega, kallid

ENDEL NELIS
28.9.1925–12.4.1993.

Mälestame sind 100. sünniaastapäeval.

Lapsed ja lapselapsed peredega.

TALLINNA KREMATORIUM

PAKUME KÕIKI MATUSETEENUSEID HAUA-, URNI- JA TUHASTAMISMATUSED MATUSE VORMISTAMISE VÕIMALUS INTERNETIS KORRALDAME MATUSEID ÜLE EESTI ÖÖPÄEVARINGNE TRANSPORT KAKS KABELIT

www.krematorium.ee
telefon 623 8808 (24h)
Pärnamäe tee 36
Tallinn

HINGEVIIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

MALLE-LIISA RAIGLA

Haapsalu vanalinna lasteaiad peavad laata

Laat on teisipäeval kl 17 Tõruse maja hoovis aadressil Wiedemanni 12, kuid sinna tulevad kaupleva ka Päikesejänku maja rühmad. „Avame väravad linna rahvale ja kõik võivad osta tulla,” ütles Tõruse maja Mesimummi rühma õpetaja Marilii Saar. „Meil on ka laadamuusikud.”

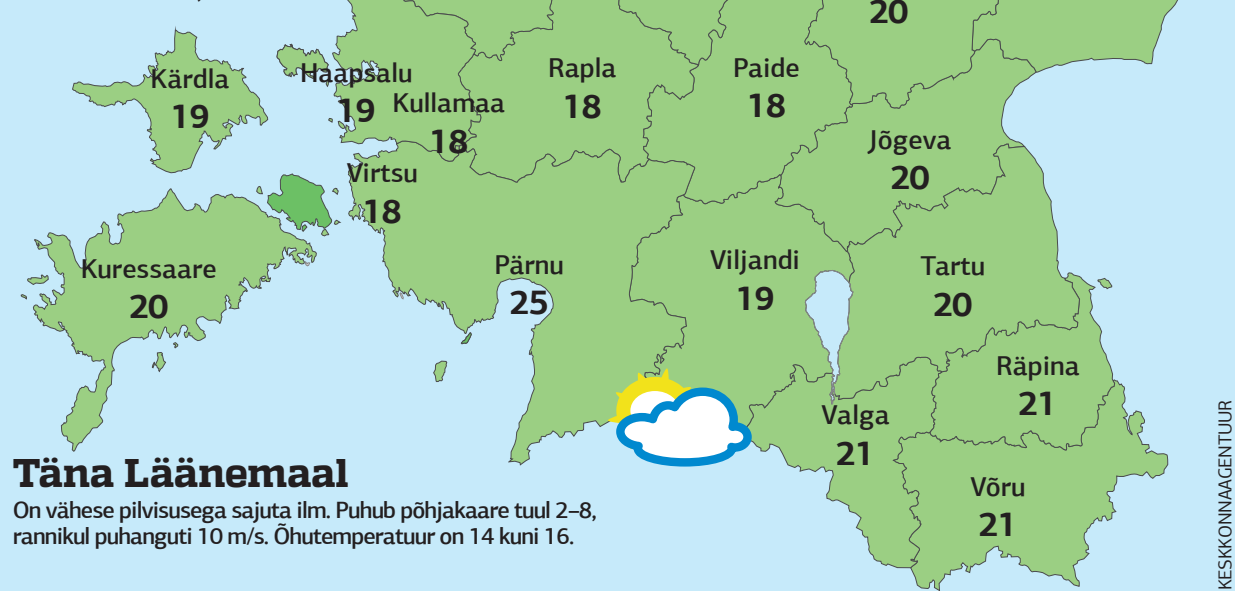
„See on meil pikem traditsioon ehk juba seitsmes kord. Laada tulu läheb lasteaiarühmadele ja see on asi, mis motiveerib aktiivselt osa võtma nii vanemaid kui ka õpetajaid,” rääkis Saar. „Teenitud raha saame kasutada näiteks teatripiletiteks, bussiga kuhugi sõitmiseks või muuks selliseks.”

Mesimummi rühm rendib laadamüügiks jäätisemasinat. „Meie rühma tõmbenumber on olnud pehme jäätis. Teeme lastega alati ka laadaks leiba. Laadal on seina asju: küpsed ja hoidised, ka näiteks sügisparjad – ehk kõikvõimalikud asjad,” ütles Saar. „Suuresti teevad perez ise laadakauba kodus valmis ja vanemad tulevad appi ka müüma.”

JUHAN HEPNER

ILM

VEETEMPERatuurid
(26. septembril kell 13)
Dirhami 13,9°
Haapsalu 12,1°
Virtsu 13,7°
Rohuküla 14,8°

Täna Läänemaal

On vähe pilvisusega sajuta ilm. Puhub põhjakaare tuul 2–8, rannikul puhanguti 10 m/s. Õhutemperatuur on 14 kuni 16.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
idatuul 2–5 m/s	7°...15°	3°...12°	2°...11°	1°...13°
	kagutuul 3–5 m/s	2–4 m/s	kagu-, idatuul 2–3 m/s	

Dementsusega inimeste lähedaste tugigrupp Haapsalus!

29. septembril kell 17
Kastani eakate päevahoius, Kuuse 32a.

Tugigrupis räägime dementsuse sümptomite märkamisest, konfliktivabast suhtlemisest, enesehoiust ja paljust muust, mis inimestel südamele.

Ootame lähedasi jagama, küsima, kuulama! Kohapeal jagame infomaterjale.

Üritus on kõigile tasuta.

Tugigruppi juhivad Annaliisa Täht ja Talvi Toom.

Eelregistreerimine ja lisainfo:

annaliisa@haapsaluhkk.ee või tel 5886 2323.

Dementsuse Kompetentsikeskus

HOBILADU

Kaater – Alates 45€/kuu | Auto – 20€/kuu | Mootorratas – 10€/kuu |
ATV – 15€/kuu | MUU KOKKULEPPEL

laanevara.ee

Haapsalu, Uuemõisa, Tehnika tn

+372 518 7706

Vajad uut vihmaveerenni või katuselt lumetõkked puudu?

- Katuseredelid
- Lumetõkked
- Vihmaveerennide paigaldus
- Käiguteed ja platvormid

527 1059

info@vihmaveerennid.ee

vihmaveerennid.ee

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepidud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Lihula Südamekodu

TULE TÖÖLE HOOLDAJAKS VÕI ÕEKS!

Valmisolek töötamiseks
24h vahetustes (hooldajal)

Meie juures ootab Sind:

- **Paindlik tööaeg** – arvestame Sinu soovipäevade ja elukorraldusega
- **Kohapealne väljaõpe** – toetame sisseelamisel ja pakume täiendkoolitusi
- **Sõbralik ja toetav tiim** – üksteise jaoks olemas
- **Mugav ja turvaline töökeskkond** – tunne end hästi iga päev
- **Lõbusad ühisüritused** – loome koos häid mälestusi
- **Spordi- ja tervisetootus** – Sinu heaolu on oluline
- **Meelespeetud tähtpäevad** – sünnipäevad ja muud erilised hetked
- **Peresõbralik suhtumine** – arvestame Sinu lähedastega
- **Soodne ja tervislik toitlustus** – et tööenergia ei vaibuks
- **Tunnustused ja üllatused** – tublidust märgatakse

KANDIDEERI

lihula@sudamekodud.ee
+372 5656 4600

TrepiAbi
www.trepiabi.ee

tarneaeg 3-4 nädalat

Tel 5560 1008

PROSTONE

TÄNAVAKIVI ÕUEPLATSIDE - JA TEEDE RAJAMINE

TÄNAVAKIVIST LAOPLATSIDE- JA VÄLJAKUTE EHTAMINE

TÄNAVAKIVI PLATSIDE KUUMAVEEPESU JA HOOLDUS

www.prostone.ee

Parim ühendus on e-posti teel info@prostone.ee või helistage 5802 2481

Parim töö algab 200 m² töömahust
Meie suurim töö Eestis 24 000m²

Balti Puurkaev

- Puurkaevude pesu
- Maasoojuspuuraukude puurimine
- Puurkaevude puurimine
- Soojuspumpade paigaldus
- Pumpade paigaldus
- Rauaeraldusfiltrite paigaldus
- Septikute ja veetrasside paigaldus

Tel: 521 7415, 504 2999
www.baltipuurkaev.ee